

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PRÁVNICKÁ
Katedra správního práva

Diplomová práce

UZAVŘENÍ MANŽELSTVÍ

Zpracovala: Lenka Svobodová
Vedoucí práce: JUDr. Václav Henych
Plzeň, 2014

Prohlášení:

„Tímto prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou prací na téma „Uzavření manželství“ zpracovala samostatně pouze s využitím pramenů a literatury v práci uvedených.“

V Plzni dne 28.03.2014

.....

podpis

Seznam použitých zkratek:

Ústava – zák. č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky ve znění pozdějších předpisů

NOZ – zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

ZMPJ – zák. č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů

ZMPS – zák. č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém

správní řád – zák. č. 500/2004 Sb., správní řád ve znění pozdějších předpisů

kontrolní řád – zák. č. 255/2012 Sb., o kontrole

prováděcí vyhláška – předpis č. 207/2001 Sb., vyhláška Ministerstva vnitra, kterou se provádí zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů

Obsah

1.	Úvod	1
2.	Vymezení pojmů	2
2.1.	Vztah práva veřejného a práva soukromého	2
2.2.	Sňatek.....	2
2.3.	Manželství	2
2.4.	Snoubenci.....	3
2.5.	Veřejná moc	3
2.6.	Státní správa.....	3
2.7.	Územní samosprávné celky.....	3
2.7.1.	Pravomoc a působnost územních samosprávných celků.....	3
2.7.2.	Pravomoc	5
2.8.	Správní řízení.....	5
2.8.1.	Správní uvážení	6
2.9.	Informační systém evidence obyvatel (ISEO).....	6
3.	Matrika manželství.....	7
3.1.	Matrika	7
3.2.	Výkon působnosti na úseku matrik.....	7
3.2.1.	Matriční úřad.....	8
3.2.2.	Obecní úřad obce s rozšířenou působností.....	9
3.2.3.	Krajské úřady.....	9
3.2.4.	Ministerstvo	10
3.2.5.	Zvláštní matrika	10
3.3.	Matrikář.....	10
3.4.	Matriční kniha	12
3.4.1.	Archivace matriční knihy	13
3.4.2.	Knihy manželství	14
3.4.3.	Zápisy do matričních knih	14
3.5.	Sbírka listin	16
4.	Předpoklady vzniku manželství	17
4.1.	Osobní předpoklady	17
4.1.1.	Princip monogamie (z lat. impedimentum ligaminis)	17
4.1.2.	Příbuzenský vztah (z lat. impedimentum consanguinitatis)	18
4.1.3.	Předpoklad věku a plná svéprávnost	19

4.1.4.	Předpoklad věku (z lat. impedimentum aetatis).....	20
4.1.5.	Omezená svéprávnost.....	21
4.1.6.	Vady právního úkonu	22
4.2.	Způsobilost k uzavření manželství (ke sňatku).....	22
4.2.1.	Předpoklad věku.....	23
4.2.2.	Předpoklad nepřítomnosti vad volního projevu	23
4.2.1.	Přezkum splnění zákonných předpokladů matričním úřadem	25
4.3.	Náležitosti obřadu.....	25
4.3.1.	Veřejnost.....	25
4.3.2.	Slavnost	26
4.3.3.	Svědci sňatečného obřadu	26
5.	Formy uzavření manželství	27
5.1.	Historický exkurs	27
5.2.	Církevní sňatek	27
5.3.	Civilní (občanský sňatek).....	29
6.	Vznik manželství.....	30
6.1.	Doklady potřebné k uzavření manželství a ke vstupu do partnerství.....	30
6.1.1.	Doklady snoubence s trvalým pobytem na území České republiky	31
6.1.2.	Doklady snoubence bez trvalého pobytu na území České republiky.....	31
6.1.3.	Osvědčení.....	32
6.1.4.	Výjimky z povinnosti předložit sňatečné doklady	33
6.2.	Osoby, kterým náleží přijetí sňatečného slibu	34
6.3.	Místo a čas sňatečného obřadu	34
6.4.	Právní nárok na uzavření manželství	35
6.5.	Sňatečné prohlášení.....	36
6.5.1.	Tlumočník.....	37
6.6.	Protokol o uzavření manželství	37
6.6.1.	Protokol o sňatku uzavřeném v ohrožení života.....	38
6.7.	Zápis o uzavření manželství	38
6.8.	Zápis do evidence ISEO	39
6.9.	Matriční doklad – oddací list.....	39
6.10.	Právní následky	40
6.10.1.	Postup u změn významných z hlediska dokladů manželů.....	40
6.10.2.	Osobní stav.....	41

6.10.3.	Překážka manželství	41
6.10.4.	Svéprávnost.....	41
6.10.5.	Domněnka otcovství	41
6.10.6.	Příjmení manželů.....	41
7.	Neplatnost a neexistence manželství	44
7.1.	Zákonné překážky	44
7.1.1.	Překážka principu monogamie.....	44
7.1.2.	Překážka příbuzenského vztahu	45
7.1.3.	Překážka věku a plné svéprávnosti	46
7.1.4.	Vady právního úkonu	47
7.2.	Neplatné manželství (lat. Matrimonium nullum)	48
7.2.1.	Konvalidace neplatného manželství	49
7.2.2.	Důsledky neplatnosti manželství.....	49
7.3.	Manželství zdánlivé, neexistentní (non matrimonium)	50
7.3.1.	Důsledky neexistence manželství.....	51
7.4.	Oznamovací povinnost soudů	52
8.	Sňatek ve zvláštních situacích	53
8.1.	Přímé ohrožení života	53
8.1.1.	Orgány oprávněné k přijetí sňatečného prohlášení.....	54
8.1.2.	Protokol o uzavření sňatku v ohrožení života	54
8.1.3.	Předkládané doklady.....	55
8.1.4.	Exkurz do praxe	55
8.2.	Zmocnění při uzavření manželství.....	56
8.3.	Sňatek v cizině	58
8.3.1.	Sňatek uzavřený před orgánem cizího státu	58
8.3.2.	Konzulární sňatek	59
8.3.3.	Vysvědčení o právní způsobilosti k uzavření manželství.....	60
8.4.	Zápis do zvláštní matriky	62
8.5.	Možné problémy v této oblasti	63
9.	Závěr.....	66
	Seznam použité literatury	67
	Cizojazyčné resumé	70

1. Úvod

Rodina je základním kamenem naší sociální společnosti. Prvotně je pro každého vytvořena, již při narození rodinou. Když jedinec dospěje, zpravidla vytvoří novou. Předpokladem, nikoliv však podmínkou, pro vytvoření rodiny je vybrat si svého partnera, se kterým následně uzavřeme manželství. Cílem manželství je vytvoření rodiny, která je spjatá vzájemnou morální odpovědností a pomocí. Za nejdůležitější cíl je pak považováno početí potomka.

Manželství jako takovému předchází sňatek. Tento institut spolu s manželstvím plně podléhal úpravě kanonického práva a tedy katolické církvi. Významným zejména pro institut uzavření manželství byl Tridentský koncil (v l. 1545 – 1563), kde se v podstatě dotvořila jeho tehdejší podoba.

Stěžejní změnu přinesl zák. č. 320/1919 Sb., manželský zákon, který stanovil jako fakultativní sňatek civilní, a manželské právo jako takové sjednotil. Vynětí institutu manželství z občanského práva a jeho zařazení do rodinného práva provedl zák. č. 265/1949 Sb., o právu rodinném. Civilní sňatek stanovil obligatorním.

Zák. č. 234/1992 Sb., o rodině byl civilní sňatek stanoven opět jako fakultativní. Pro církevní sňatek byla zavedena pravidla. Tento zákon se zaměřil na sňatečné prohlášení a okruhy právních vad sňatku.

Vývoj tohoto institutu má pestrou minulost. Dnes je opět svěřena základní úprava občanskému zákoníku. Úprava vzniku sňatku je však širokou měrou i předmětem zákona o matrikách, jménu a příjmení.

V této práci se budu zabývat vznikem manželství, jako trvalého společenství muže a ženy založeného zákonem stanoveným způsobem. Zaměřím se na vznik manželství z pohledu českého právního řádu, zejména po stránce veřejnoprávní. Základy tohoto institutu jsou však položeny právem soukromým, a proto se o něj v některých bodech budu rovněž opírat.

Z pohledu veřejnoprávního si kladu za cíl zaměřit se jak na druhy sňatků, tedy církevní a civilní, tak na možnosti jeho uzavření ve zvláštních situacích, dále pak na funkci matrik při uzavírání sňatků a předkládání potřebných dokladů.

Dále se budu snažit plně postihnout změny v rámci novely zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník a změn v návaznosti na něj vzniklých.

Z pohledu judikatury uvedu rozsudky s prvkem veřejného práva aplikovatelné i přes platnost této novely.

2. Vymezení pojmů

V této kapitole objasním několik základních pojmů užívaných v následujících kapitolách. Jsou součástí činností vykonávaných v rámci uzavírání manželství, avšak s nimi přímo nesouvisí. Pro pochopení následujícího textu je základní znalost těchto pojmů nezbytná.

2.1. Vztah práva veřejného a práva soukromého

Může se zdát, že právo soukromé a právo veřejné více či méně tvoří dvě rozdílné skupiny v našem právním státu. Aby tomu tak bylo, musel by být náš právní řád dualistickým. To však není. Je systémem monistickým, který je provázaný a musí být v jednotný. Jaký právní vztah tedy tyto dva systémy mají?

Vezmeme-li za stěžejní svobodu jednotlivce a rovnost, preferujeme právo soukromé. Nelze však opomenout požadavek na jednotnost právního systému. Právní řád tedy připouští, aby normy soukromého práva, zejména NOZ, byly v postavení normy obecné (*lex generalis*) a normy veřejného práva v postavení normy zvláštní (*lex specialis*). Veřejné právo má však stále svou speciální podobu a může aplikaci ustanovení soukromého práva modifikovat či zcela vyloučit.¹

Tento vztah je patrný i v této práci, kdy je obecnou normou právo soukromé v podobě ustanovení NOZ a *lex specialis* normy práva veřejného.

2.2. Sňatek

Sňatek je právem přesně vymezený proces vzniku manželství, neboli právním důvodem pro vznik manželství. Má kogentní povahu, přesně vymezené právní následky.

2.3. Manželství

Manželství je dle § 655 NOZ „*trvalý svazek muže a ženy vzniklý způsobem, který stanoví tento zákon*“. Je to tedy právem upravený vztah mezi mužem a ženou (osobami různého pohlaví).

Podstatu institutu manželství tedy vyjadřuje přetrvávající právní vztah, který následuje po vzniku manželství (sňatečném obřadu).

---

¹ POTĚŠIL, L.: *Správní řád a nový občanský zákoník*. Právní rozhledy. Praha: C. H. Beck, 2013, roč. 21, 13-14, s. 499 - 503

2.4. Snoubenci

Osoby, jež hodlají vstoupit do manželství.²

2.5. Veřejná moc

Je moc, která se vyznačuje tím, že je schopna vnutit svou vůli jinému. Vůle by měla být ve veřejném zájmu. Může být vnucena jednotlivcům, skupinám i celé společnosti. Veřejná moc je v první řadě státní moc, dále se vyskytuje např. v podobě veřejnoprávních korporací, jak zájmového tak územního charakteru. Nejčastěji se s ní setkáváme v podobě územních samosprávných celků, a to obcí a krajů. Veřejná moc je vykonávána orgány veřejné moci na základě a v rozsahu jim svěřené zákonem.³

2.6. Státní správa

Státní správou se rozumí označení pro určitou část veřejné správy. Nositelem státní správy je stát (subjekt). Státní správa je vykonávána přímo (orgány státu) nebo nepřímo. Pokud je vykonávána nepřímo, je delegována na jiné subjekty než orgány státu. Delegace nastává v případech, kdy stát propůjčí pravomoc a působnost v určité oblasti jinému subjektu, který není orgánem státu. Nejčastěji k delegaci dochází na obce a kraje v rámci tzv. přenesené působnosti.⁴

2.7. Územní samosprávné celky

Nositeli územní samosprávy jsou nižší územní samosprávné celky, tedy obce a vyšší územní samosprávné celky, kraje. Jsou veřejnoprávními korporacemi (právnícké osoby) rozdílné od státu. Dle čl. 100 odst. 1 Ústavy ČR lze říci, že se vyznačují následujícími znaky: územním a osobním základem a právem na samosprávu.⁵

2.7.1. Pravomoc a působnost územních samosprávných celků

Vymezují okruh úkolů, které řeší určitý subjekt na konkrétním území a prostředky, jež užije k řešení těchto úkolů.

---

² RADVANOVÁ, S.; ZUKLÍNOVÁ, M.: *Kurs občanského práva – Instituty rodinného práva. 1. vydání.* Praha, C. H. Beck 1999, s. 25

³ HENDRYCH, D. a kol.: *Správní právo. Obecní část. 8. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1110

⁴ HENDRYCH, D. a kol.: *Právní slovník. 2. rozšířené vydání.* Praha: C. H. Beck, 2003, s. 983 - 984

⁵ HENDRYCH, D. a kol.: *Správní právo. Obecní část. 8. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2012, s. 133

Z hlediska postavení správních úřadů (orgánů) nebo jiných orgánů mají stěžejní význam. Vymezuji přístup k jejich vzájemným vztahům.⁶

2.7.1.1. Působnost

Jedná se o vymezení okruhu úkolů, neboli určitě vymezený věcný okruh otázek, realizovaný při výkonu pravomoci. Působnost je pojmem hmotného práva. Hovoříme-li o působnosti územních samosprávných celků, jedná se o působnost v organizačním smyslu.

Působnost dělíme dle několika hledisek. Základní dělení je na působnost věcnou (vymezení okruhu úkolů) a územní (určení územního rozsahu), případně na osobní (nesměřuje vůči všem, ale pouze vůči vybraným skupinám adresátů). Dalším velmi důležitým dělením je na působnost samostatnou a přenesenou.⁷

2.7.1.1.1. Samostatná působnost

Jsou ty činnosti, které subjekty veřejné správy uskutečňují vlastním jménem a na vlastní zodpovědnost. Jsou vykonávány ve vlastním výlučném nebo převážném zájmu územního společenství (místního či regionálního). V zákoně výkon samostatné působnosti poznáme zejména tak, že se nejedná o výkon přenesené působnosti. Jsou to situace, kdy obec spravuje sama sebe. Z pohledu obce je výkonem subjektivního práva, které jí bylo svěřeno zákonem. Dle čl. 101 odst. 4 Ústavy do tohoto práva může stát zasahovat pouze za účelem ochrany zákona a způsobem zákonem stanoveným.⁸

2.7.1.1.2. Přenesená působnost

Při výkonu této správy vykonávají orgány veřejné moci správu, která je vykonávána v zájmu státu. Z pohledu státu se jedná o nepřímý výkon. Z pohledu orgánu vykonávajících jde zejména o výkon jiné správy. Je to povinnost uložená zákonem.

Zpravidla je výrazem jakési „nadřazenosti“ orgánů státu samosprávným celkům. O tomto vztahu lze totiž říci, že samosprávné celky přenesenou působnost nemohou vykonávat dobrovolně, je jim svěřena zákonem bez ohledu na jejich vůli a ve většině případů jim ji mohou státní orgány odejmout administrativní cestou.⁹

⁶ HENDRYCH, D. a kol.: *Správní právo. Obecní část. 8. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2012, s. 109 - 112

⁷ HENDRYCH, D. a kol.: *Správní právo. Obecní část. 8. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2012, s. 109 a násl.

⁸ HENDRYCH, D. a kol.: *Správní právo. Obecní část. 8. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2012, s. 149 a násl.

⁹ HENDRYCH, D. a kol.: *Správní právo. Obecní část. 8. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2012, s. 154

2.7.2. Právomoc

Právomoc je souhrnný název pro svěřené právní prostředky, kterými se realizuje státní moc v určité formě. Právomoc svěřuje orgánu veřejné správy do rukou moc autoritativně rozhodovat o právech a povinnostech subjektů, čímž vykonává veřejnou moc. Autoritativnost vyjadřuje fakt, že subjekty nejsou v rovném postavení, protože jedna strana je nadána mocí rozhodovat o straně druhé, přičemž je schopna první stranu přimět ke splnění její vůle.¹⁰

2.8. Správní řízení

Je druhem řízení v oblasti státní správy, kdy zákonem stanovené subjekty, neboli „správní orgány“ rozhodují o právech, povinnostech a právem chráněných zájmech občanů a organizací.¹¹

Osoby, jichž se správní řízení týká, se na něm podílejí, zároveň však mají svá procesní práva a povinnosti. Řízení má exaktně vymezenou formu. Výsledkem je akt aplikace práva, rozhodnutí, které je schopné způsobit účinky v něm uvedené.

V rámci uzavírání manželství přichází v úvahu správní řízení zejména při rozhodování matričního orgánu v rámci předoddavkového řízení anebo zápisu. Jedná se např. o případy posouzení právní způsobilosti k uzavření manželství. V rámci tohoto řízení se užije správní řád jako norma procesní subsidiárního charakteru. Tato norma uvádí jako správní orgány: orgány moci výkonné, orgány územních samosprávných celků a jiné orgány. Tyto orgány vedou řízení a rozhodují v něm. Orgány vykonávající matriční činnost v tomto směru můžeme označovat z procesního hlediska rovněž jako správní orgány.¹²

V souvislosti s řízením matričním vystihnu pouze nezbytné požadavky na řízení, neboť nemám dostatečný prostor k rozebrání správního řízení.

Správní řízení se zahajuje z moci úřední anebo na návrh. Je-li zahájeno návrhem, správní orgán má povinnost se jím zabývat. Není-li návrh úplný, vyzve správní orgán žadatele o jeho doplnění a s vlastním doplněním mu poskytne nezbytnou pomoc. Výkonem své činnosti si zajistí veškeré nezbytné podklady pro rozhodnutí a rozhodnutí vydá. Při rozhodování vychází ze zákona, a je-li mu to zákonem umožněno, užije správního uvážení. Příkladem užití správního uvážení je zhodnocení, zda se jedná

¹⁰ HENDRYCH, D. a kol.: *Správní právo. Obecní část. 8. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2012, s. 109- 112

¹¹ HENDRYCH D. a kol.: *Právní slovník. 2. rozšířené vydání.* Praha: C. H. Beck, 2003, s. 966

¹² HENDRYCH, D. a kol.: *Správní právo. Obecní část. 8. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2012, s. 345 a násl.

o důležité důvody, např. pro uzavření manželství v zastoupení. Rozhodnutí je vydáváno ve formě usnesení anebo rozhodnutí. Ve většině případů níže uvedených se jedná o rozhodnutí ve věci, které se skládá z části výrokové, odůvodnění výroku a poučení o opravných prostředcích. Rozhodnutí je zpravidla vydáváno bezodkladně, maximálně však do 30 dnů ode dne zahájení řízení. Tato lhůta se ve složitých případech prodlužuje o lhůtu až 30 dnů anebo o dobu nezbytně nutnou, je-li zapotřebí provést dožádání. Účastník se vyrozumí o rozhodnutí. V rozhodnutí je poučen o opravném prostředku. Opravný prostředek se podává u orgánu, který vydal rozhodnutí ve lhůtě 15. dnů ode dne doručení rozhodnutí, pokud zákon nestanoví něco jiného. Odvolacím správním orgánem bývá zpravidla nadřízený správní orgán.

2.8.1. Správní uvážení

O správní uvážení jde, pokud je správnímu orgánu při vydávání správního rozhodnutí, zejména oprávnění, zákonem poskytnuta možnost zhodnotit situaci dle vlastního uvážení a na jeho základě vydat rozhodnutí v zákonem stanovených mezích.

Příkladem je, když manželé podají žádost o uzavření sňatku zástupcem a jako důležitý důvod uvedou, že je snoubenec dlouhodobě připoután k nemocničnímu lůžku. Na správním orgánu, pak je, zda tento důvod shledá za důležitý. Dojde-li krajský úřad k závěru, že tento důvod není důležitý, vydá o této skutečnosti rozhodnutí. Pokud jej shledá důležitým, mohou si snoubenci stanovit termín svatby.

2.9. Informační systém evidence obyvatel (ISEO)

Evidence ISEO je informační systém evidence obyvatel, základní registr obyvatel České republiky. Informace o cizincích se zde zapisují pouze tehdy, pokud mají nějakou vazbu na občana České republiky, zejména rodinnou. Do systému mají přístup obce s rozšířenou působností, krajské úřady, matriky, soudy prvního stupně a ohlašovny I. a II. typu. Zároveň doněj mohou zapisovat potřebné údaje. To vše prostřednictvím terminálů CzechPOINT.¹³

---

¹³ http://www.egonov.cz/seznamy/slovnicek/is-evidence-obyvatel_6.html

3. Matrika manželství

3.1. Matrika

„Matrika je státní evidence, ve které se evidují narození, uzavření manželství, vznik registrovaného partnerství (dále jen „partnerství“) a úmrtí fyzických osob na území České republiky, v cizině, jde-li o státní občany České republiky (dále jen „občany“) a uzavření manželství, k nimž došlo v cizině, byl-li život snoubence přímo ohrožen a nejde-li o občany.“¹⁴

Za matriku lze rovněž označovat úřad, který vykonává její činnost anebo knihu, do které se matriční údaje zaznamenávají. Tento postup by však nebyl exaktní. Zákon proto tyto termíny přesně odlišuje. Termín „matrika“ užívá pouze pro evidenci narození, uzavření manželství, vzniku registrovaného partnerství a úmrtí fyzických osob.¹⁵

Matrika je evidence, která je velmi úzce provázaná s informačním systémem evidence obyvatel. Evidence obyvatel z ní vychází a naopak matrika si z ní může vyžádat nezbytné údaje.

Aby byla zajištěna jednotnost dokladů při výkonu matriční činnosti na územní celé České republiky, jsou prováděcí vyhláškou stanoveny vzory.¹⁶

3.2. Výkon působnosti na úseku matrik

§ 657 NOZ uvádí, že snoubenci mohou projevit společně svou vůli, že vstupují do manželství v případě církevního sňatku před orgánem církve nebo náboženské společnosti, který je k tomu oprávněn, anebo při sňatku civilním před orgánem moci veřejné. Touto definicí NOZ poskytl prostor dalším zákonům ke specifikaci příslušných orgánů. Dle důvodové zprávy bylo zamýšleno vymežit orgány provádějící civilní sňateční obřad zákonu o obcích. K dnešnímu dni však k takové novelizaci nedošlo.

Orgány vykonávající působnost na úseku matrik tak vykonávají doposud dle § 2 ZMPJ tyto úřady: matriční úřady, obecní úřady obcí s rozšířenou působností, magistráty v hlavním městě Praze a v Brně, Ostravě a Plzni, krajské úřady, ministerstvo.

---

¹⁴ § 1 odst. 1 ZMJP

¹⁵ HENYCH, V.: *Zákon o matrikách, jménu a příjmení s poznámkami a souvisejícími předpisy*. Praha: IFEC, 2002, s. 12

¹⁶ GRONWALDTOVÁ WAGNEROVÁ, P., MORÁVKOVÁ, J.: *Statusové věci občanů*. ASPI, 2009, s. 44

Úřady při výkonu matriční činnosti vykonávají přenesenou působnost v určeném správním obvodu, tj. činnost nad rámec obvyklých zákonem stanovených povinností. Matriční činnost je výkonem státní správy.

3.2.1. Matriční úřad

Taxativní výčet obecních úřadů, které jsou matričními úřady, je stanoven přílohou č. 1 prováděcí vyhlášky. Určení, zrušení či změnu matričního správního obvodu je možné učinit pouze k počátku kalendářního roku. Tento úkon probíhá na základě žádosti obce a přijetím novely prováděcí vyhlášky.¹⁷ Výjimkou z tohoto pravidla je změna v územním členění státu jako celku.¹⁸

Matriční úřad plní základní úkoly stanovené ZMJP a další úkoly stanovené jinými právními předpisy. Základními úkoly jsou zejména vedení matričních knih a sbírky listin, dále je to např. vydávání osvědčení o právní způsobilosti k uzavření manželství nebo obnovování matričních knih. Matriční knihy a sbírky listin vede jak pro svou obec (obec, ve které má sídlo), tak pro spádové obce vymezené prováděcí vyhláškou.¹⁹

3.2.1.1. Újezdní úřad

Újezdní úřad je zřizován na základě § 35 zák. č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany v platném znění. Vojenský újezd je částí území zajišťujícího obranu a výcvik ozbrojených sil. Je samostatným správním obvodem. Má obdobné postavení jako jiné správní obvody při výkonu matričních činností. Spadá do resortu Ministerstva obrany. Újezdní úřad vede matriční knihy a sbírky listin pro území vojenského úřadu.²⁰ V čele území stojí přednosta. Matrikáře zde vykonává zaměstnanec, který řádně složil k výkonu této funkce zkoušku (viz. níže v kapitole „3.3. Matrikář“ této práce).²¹

3.2.1.2. Registrující matriční úřad

Matriční úřady jsou i tzv. „registrující matriční úřady“. Vykonávají činnosti související s matriční agendou registrovaného partnerství dle ZMPJ a dalších norem.

---

¹⁷ GRONWALDTOVÁ WAGNEROVÁ, P., MORÁVKOVÁ, J.: *Statusové věci občanů*. ASPI, 2009, s. 77

¹⁸ § 2 ZMJP

¹⁹ GRONWALDTOVÁ WAGNEROVÁ, P., MORÁVKOVÁ, J.: *Statusové věci občanů*. ASPI, 2009, s. 78

²⁰ § 3 odst. 2 písm. b) ZMPJ

²¹ GRONWALDTOVÁ WAGNEROVÁ, P., MORÁVKOVÁ, J.: *Statusové věci občanů*. ASPI, 2009, s. 81

Registrované partnerství bylo v ČR zavedeno zák. č. 115/2006 Sb., zák. o registrovaném partnerství ve znění pozdějších předpisů. Dle § 1 odst. 1 zák. č. 115/2006 Sb., zák. o registrovaném partnerství ve znění pozdějších předpisů je registrované partnerství „trvalé společenství dvou osob stejného pohlaví vzniklé způsobem tímto zákonem stanovující“.²²

3.2.2. Obecní úřad obce s rozšířenou působností

Který úřad lze označit za obecní úřad obce s rozšířenou působností („dále jen „úřad s rozšířenou působností“) stanoví § 66 obecního zřízení. O které úřady se jedná při výkonu matriční činnosti, a které další správní obvody jsou mu svěřeny, jmenovitě uvádí příloha č. 2 k zák. č. 314/2002 Sb., o stanovení obcí s pověřeným obecním úřadem a stanovení obcí s rozšířenou působností v platném znění.

Úřad s rozšířenou působností je povinen provádět nejméně jednou ročně kontrolu matričních úřadů ve vedení matričních knih a sbírek listin ve svém obvodu. Dále provádí pro svůj správní obvod:

- i. ověřování matričních dokladů (matričním dokladem se rozumí rodný, oddací a úmrtní list a doklady o partnerství),
- ii. vydávání vysvědčení o právní způsobilosti k uzavření manželství a vstupu do partnerství,
- iii. vydávání potvrzení o zapsaných údajích v matričních knihách, ve sbírkách listin a druhopisech matričních knih vedených do konce roku 1958.

Matriční knihy vedené do konce roku 1958 v jejich správním obvodu vede a aktualizuje včetně druhopisu matričních knih a sbírek listin.²³

3.2.3. Krajské úřady

Krajský úřad je příslušný k ověřování, vedení a aktualizaci druhopisů matričních knih vedených do konce roku 1958 jako úřad obce s rozšířenou působností, kontrole úřadů s rozšířenou působností v jejich správním obvodu při výkonu přenesené působnosti na úseku matrik, užívání a změny jména a příjmení, k provádění zkoušky odborné způsobilosti matrikářů zařazených do jejich obvodů, provádění ověřování

---

²² § 3 odst. 3 ZPMJ

²³ § 4 ZMPJ

matričních dokladů, vydávání osvědčení o právní způsobilosti ke vstupu do manželství a do partnerství a další činnosti dle ZMPJ.²⁴ Výkon kontroly přenesené působnosti na úseku matrik provádí krajský úřad dle právní úpravy, jak je stanovena kontrolním řádem.

3.2.4. Ministerstvo

Ministerstvo vnitra je ústředním správním úřadem a jako takové je oprávněné k provádění kontroly výkonu přenesené působnosti v rozsahu prováděném orgány výše uvedeným.²⁵ Pověření ministerstva k provádění kontroly je stanoveno ZMPJ, avšak postup jakým bude kontrola prováděna upravuje kontrolní řád.

Pro účinný chod musí poskytovat metodickou součinnost kontrolovaným orgánům.²⁶

3.2.5. Zvláštní matrika

Dle § 3 odst. 5 ZMPJ „vede matriční knihy, do kterých se zapisuje narození, uzavření manželství, vznik partnerství a úmrtí občanů, ke kterým došlo v cizině, vede Úřad městské části Brno-střed (dále jen „zvláštní matrika“)“. Dále je nově zavedena jako zvláštní matrika Úřad městské části Praha 1. Tento úřad je příslušný např. k zápisu manželství, které bylo uzavřeno v přímém ohrožení života na palubě lodi či letadla pod českou vlajkou před jejich velitelem nebo velitelem české vojenské jednotky v zahraničí.²⁷ Dále je tato matrika příslušná např. pro žádosti o vydání vysvědčení o právní způsobilosti k uzavření manželství fyzických osob – občana nebo bezdomovce, který měl na území ČR povolen pobyt, pokud nelze určit územní příslušnost matričního úřadu podle posledního místa trvalého pobytu, protože nikdy na území ČR neměl trvalý pobyt.²⁸

3.3. Matrikář

Je zaměstnancem obce. Musí mít odbornou způsobilost k výkonu činnosti na úseku matrik. V praxi je nezbytné zejména z organizačních důvodů, aby každý

---

²⁴ § 4a ZMPJ

²⁵ § 4b ZMPJ

²⁶ GRONWALDTOVÁ WAGNEROVÁ, P., MORÁVKOVÁ, J.: *Statusové věci občanů*. ASPI, 2009, s. 80

²⁷ § 41 odst. 1 písm. b) ZMPJ

²⁸ § 45 ZMPJ

matriční úřad měl alespoň dva matrikáře. Jejich vzájemné postavení neupravuje ZMPJ a je ponechán prostor pro konkrétní úřad, který tak může učinit např. organizačním řádem. Zákon přitom nevylučuje, aby vykonávali jinou, další činnost v rámci zaměstnaneckého poměru. Při výkonu činnosti matrikáře mají postavení úřední osoby. Postavení úřední osoby přináší vyšší míru ochrany a zároveň vyšší míru odpovědnosti.

Dle § 9 ZMPJ musí matrikář:

- i. být zaměstnancem obce nebo úřadu městské části, která má působnost matričního úřadu a
- ii. složit odbornou zkoušku.

Složením odborné zkoušky se prokazuje odborná způsobilost. Lze ji složit u krajského úřadu. Krajský úřad zjišťuje odbornou způsobilost k vedení a úkolům spojeným s vedením matričních knih a sbírek listin u zaměstnanců, kteří jsou zařazeni do jeho správního obvodu.

Matrikář je zaměstnanec obce, která je matričním obvodem. Pro složení zkoušky a přípravu na ní mu úřad, jako jeho zaměstnanec poskytne potřebný prostor. Ke zkoušce uchazeče přihlašuje zaměstnavatel u nadřízeného matričního úřadu. Ve spolupráci s nadřízeným úřadem se uchazeč připravuje nejméně po dobu tří měsíců. Ke zkoušce může uchazeč přistoupit maximálně třikrát. Po nezdařeném pokusu, může být přezkoušen v rozmezí mezi šedesátým a devadesátým dnem. Předmětem přezkoušení zaměstnance je znalost právních předpisů zejména v oblasti matriční, jména a příjmení a státního občanství, o obcích, dále také v oblasti ověřování shody opisu nebo kopie s listinou, ověřování podpisů a jiné. Pro sjednocení předpokladů stanovuje obsah písemného testu Ministerstvo vnitra ČR. Po složení písemného testu může uchazeč přistoupit k ústní zkoušce. Dalším nezbytným předpokladem je ovládnutí práce s výpočetní technikou pro vedení matričních knih.

Výsledek zkoušky se uchazeč dozví ihned po skončení zkoušky. Po jejím úspěšném složení obdrží osvědčení ve dvou vyhotoveních.

Zkoušku lze popřípadě složit jako zkoušku zvláštní odborné způsobilosti na úseku matrik a státního občanství dle § 21 zák. č. 312/2002 Sb., o úřednících územních samosprávných celků v platném znění.

Jak matrikář, tak i další osoby²⁹ přijdou do styku s chráněnými osobními údaji, a proto jsou po celou dobu výkonu funkce i po skončení výkonu povinni zachovávat mlčenlivost.³⁰

3.4. Matriční kniha

Matriční kniha je kniha, do které se zapisují matriční údaje. Matrika je státní evidencí. Vedení matrik a úkony s tím související jsou výkonem státní správy. Matriční události evidované matrikou jsou zapisovány do matriční knihy.

Vedením matriční knihy se rozumí zápisy do svazků matričních knih, kam jsou zapisovány matriční události, rozhodnutí soudu, údaje o osvojení, určení rodičovství, změně jména nebo příjmení, dodatečné zápisy, změny a další dle § 5 ZMPJ.³¹

Pro každou z matričních evidencí vede matriční úřad matriční knihu, např. pro matriku manželství vede knihu manželství. Jsou-li obce děleny na obvody nebo městské části, každá tato část má svou matriční knihu a dále knihu pro každou městskou část nebo obvod, které jsou v jejím správním obvodu. Seznam matričních úřadů a registrujících matričních úřadů a jejich správních obvodů jsou přílohou prováděcí vyhlášky. V praxi se tak může stát, že matriční úřad bude mít několik matričních knih manželství (pro každou obec patřící do jeho správního obvodu).³² Vojenský újezd vede pro své území matriční knihy taktéž.

Přední strana obsahuje druh matriční knihy, název matričního úřadu, název území, pro které je vedena, pořadové číslo svazku a data počátečního a konečného zápisu. Zvláštní matrika Brno-střed, která je vedena pro matriční události, ke kterým došlo v cizině, obsahuje místo označení obce „Zvláštní matrika“.

Matriční kniha se skládá z úvodního listu (soubor listin, kde se uvádí, o jakou matriční knihu se jedná, list podpisových vzorů matrikářů oprávněných k zápisům, listy matriční knihy a abecední jmenný rejstřík.

„Matriční list“ je list, na kterém se zapisuje matriční událost.³³ Na každém matričním listu je právě jedna matriční událost. Listy svazku jsou předem očíslovány a svázané. Počet matričních listů nepřesahuje 300. Vynechá-li se matriční list, proškrtne

---

²⁹ § 9 odst. 5 ZMPJ

³⁰ § 9 ZMPJ

³¹ § 3 odst. 1 ZMJP

³² Příloha č. 1 a č. 4 prováděcí vyhlášky

³³ § 3 odst. 1 prováděcí vyhlášky

se příčnou čarou, zapíše se „omylem vynecháno“ a zapisující matrikář připojí svůj podpis a datum. Hlavním důvodem tohoto řazení je věrohodnost údajů zde zapsaných.

Zápis do matriční knihy se provede tak, že se postupně vyplňují všechny oddíly. Pokud některá skutečnost objektivně neexistuje, proškrtně se vodorovnou čarou. Příčnou čarou se proškrťává oddíl „záznamy a změny před podpisem“, pokud tyto skutečnosti před uzavřením zápisu nebyly zjištěny. V bodech, které sice existují, ale matrikáři se je nepodařilo zjistit, se zapíše „nezjištěno“. Pro označení místa se užije obec, případně její část, číslo popisné či evidenční. Občanství se rozumí název státu. Je-li osoba bezdomovcem, oddíl se proškrtně a vysvětlí se v oddíle „záznamy a opravy před podpisem“. Takto se postupně vyplní všechny oddíly a zápis se uzavře zapsáním data a potřebných podpisů.

Počátkem nového kalendářního roku se nezačne psát do nového svazku matriční knihy. Za posledním zápisem v kalendářním roce se vynechá přiměřený počet volných listů pro dodatečné zápisy. Po vynechání se pokračuje v zápisech do tohoto svazku. Na první stránce nového roku se v záhlaví označí rok a zápisy se budou číslovat samostatně.³⁴

3.4.1. Archivace matriční knihy

Matriční knihy jsou zachovány po určitou dobu. Jsou nejstarší evidencí. Neskartují se, nýbrž archivují. Lhůta archivace je stanovena s ohledem na využití matriční knihy a potřeby její dostupnosti pro občany a také proto, že podmínky pro jejich nahlížení jsou po uplynutí této lhůty zhoršené. Kniha manželství, partnerství a úmrtí je uložena po dobu 75 let u matričního úřadu zatímco kniha narození po dobu 100 let. Lhůta počíná běžet následující den po provedení posledního zápisu. Po uplynutí lhůty se matriční knihy archivují ve státním oblastním archivu. Druhopisy matričních knih a sbírky listin se archivují obdobně. Po uložení ve státních oblastních archivech musejí být však uloženy odděleně.³⁵

---

³⁴ § 3 a násl. provádějící vyhlášky

³⁵ , § 23 ZMPJ

3.4.2. Kniha manželství

Svazek knihy manželství obsahuje následující:

- i. úvodní list, kde se uvádí, že se jedná o knihu manželství, název matričního úřadu, který ji vede, počet listů, pro koho je vedena a úřední ověření s razítkem úřadu s rozšířenou působností nebo krajského úřadu,
- ii. jména a příjmení matrikářů a jejich podpisové vzory (matrikářů, kteří jsou oprávněni k zápisu do knihy) a úřední ověření,
- iii. jednotlivé listy matriční knihy a
- iv. abecední jmenný rejstřík provedených zápisů.³⁶

3.4.3. Zápisy do matričních knih

Do matriční knihy se zapisují matriční události, kterými jsou údaje o narození, uzavření manželství, vzniku partnerství nebo úmrtí. Údaje se řadí dle časové posloupnosti. Předmětem zápisu jsou i rozhodnutí o prohlášení manželství za neplatné, že manželství zaniklo, skutečnosti měnící a doplňující zápisy a další.³⁷

Jako nejčastější zápisy v knize manželství lze uvést zápis o uzavření manželství na základě protokolu o uzavření manželství, a dále o zániku manželství, zejména rozvodem na základě pravomocného rozhodnutí soudu.

Zápisy se provádí na základě podkladu nebo ústního oznámení a to ve lhůtě 30 dnů od jejich obdržení v úřední místnosti v sídle matričního úřadu. Matriční úřad může učinit návrh směřovaný úřadu s rozšířenou působností nebo krajskému úřadu, jehož předmětem bude provádění zápisů na jiném vhodném místě, např. pro zápisy vzniku manželství na zámku, kde se provádí statečný obřad. Uvedené úřady mohou udělit matričnímu úřadu svolení. Pak je povinen zajistit náležitou ochranu matričním knihám a údajům v nich uvedeným. Rovněž je nutno zabezpečit řádný běh matriční činnosti, jak po organizační, tak po technické stránce. Pokud totiž jde o uzavření sňatku na jiném vhodném místě, pak i tady musí být snoubencům vystaven oddací list.³⁸

Judikát Nejvyššího správního soudu vyslovil ve své právní větě následující „Příjmení matky manžela, která je cizinkou, se do matriční knihy manželství, jakož i na oddací list, zapíše v podobě, v jaké je uvedeno v předložených dokladech, jež mají důkazní moc veřejné listiny“. Tímto rozhodnutím bylo jasně potvrzeno jednak,

---

³⁶ §3 odst. 3 prováděcí vyhlášky

³⁷ § 47 a násl. ZMPJ

³⁸ § 7 ZMPJ

že cizozemský matriční doklad má moc veřejné listiny a dále, že údaje zapisované do matriční knihy se zapíší vždy v podobě, v jaké jsou v matričních dokladech uvedeny. Na tento případ se tedy neužije pravidlo § 69 odst. 1 ZMPJ, podle něhož by mělo být ženské příjmení tvořeno v souladu s pravidly české mluvnice, nýbrž se zapíše v tomtéž tvaru v jakém je uvedeno na rodném listu snoubence. Z toho vyplývá, že matriční orgán situaci nesprávně právně posoudil, když zapsal příjmení matky manžela, která je německou občankou v přechýleném tvaru. Zápis tohoto údaje je pouze deklaratorní povahy. Pokud ve všech matričních dokladech německé občanky bylo její příjmení zapsáno v mužském tvaru, má být do matriční knihy i oddacího listu snoubenky zapsáno v tomtéž tvaru. Správní orgán tedy ustanovení § 69 ZMPJ nepřipustně uplatnil i na tuto situaci a to na úkor práv žalobkyně a suverenity cizího státu, jehož rozhodnutím již toto příjmení bylo „vytvořeno“ dle norem německého práva. Krajský úřad Pardubického kraje napadal rozhodnutí Krajského soudu v Hradci Králové, jímž bylo vysloveno toto pravidlo. Nejvyšší správní soud svým rozhodnutím vyslovil názor, že Krajský soud postupoval správně, když po vyložení svého právního názoru napadené rozhodnutí Krajského úřadu Pardubického kraje zrušil a zavázal jej k provedení opravy příjmení matky manžela žalobkyně v oddacím listu i zápise v matriční knize manželství.³⁹

Zápisy jsou vedeny dvojitým způsobem, a to rukopisným zápisem do svazku matriční knihy a následně prostřednictvím výpočetní techniky. Zápisy učiněné výpočetní technikou musí být shodné s rukopisnými. V případě jejich rozporu mají přednost rukopisné zápisy.⁴⁰

Vzhledem k důležitosti a nezbytnosti zachovat informace zapsané v matričních knihách jsou zápisy prováděny dokumentárním inkoustem. Zápis musí být čitelný. Provádí je sám matrikář. Nesmí vzniknout pochyby o jeho obsahu.⁴¹

Údaje zde zapsané jsou neveřejné, pokud není stanoveno jinak. Nahlédnutí do údajů zde uvedených lze povolit, pokud jsou splněny podmínky uvedené v § 25 ZMPJ. Je jim potřeba garantovat ochranu proti zneužití.⁴² Ochrana musí být zajištěna jak pro matriční knihy a sbírky listin, tak pro zápisy prováděné výpočetní technikou.

---

³⁹ Rozhodnutí nejvyššího správního soudu ČR ze dne 30.06.2004, sp. zn. 4 As 52/2004 - 77

⁴⁰ § 6 ZMPJ

⁴¹ § 4 odst.1 ZMPJ

⁴² § 7 odst. 3 a 4 ZMJP

3.5. Sbírka listin

Sbírka listin je soubor listin, ve kterých jsou uvedeny údaje zapisované do matričních knih. Matričním knihám slouží listiny jako podklady pro zápis matričních událostí a skutečností. Pro každou matriční knihu v kalendářním roce je vedena sbírka listin. Za listinu je považován např. protokol o uzavření manželství.

Údaje do matriční knihy jsou zapisovány na základě těchto listin. Sbírkou listin a matriční kniha by tedy měli mít velmi podobný obsah. Nemohou mít totožný, neboť údaje do matričních knih jsou zapisovány i na základě ústních oznámení. Sbírkou listin lze využít pro případnou obnovu matriční knihy nebo pro případ objasnění nejasností v údajích zapsaných v matriční knize.

Sbírka listin je předávána úřadu obce s rozšířenou působností nebo krajskému úřadu do skončení měsíce února následujícího roku. Takto jsou předávány listiny, které jsou spojeny s datem zápisu do matriční knihy, např. vznik manželství. Pro listiny, které nejsou spojeny s tímto datem, a na jejichž základě se provádí dodatečný zápis, oprava či změna platí, že jsou předávány úřadu s rozšířenou působností nebo krajskému úřadu jednou měsíčně.⁴³

Jsou-li matriční knihy vedené do konce roku 1958 uloženy v archivu, postupuje se dle § 8b ZMPJ. Úřad s rozšířenou působností a krajský úřad aktualizují a uchovávají sbírku listin a druhopisy matričních knih vedených do roku 1958.

Sbírkou listin musejí být chráněny jako matriční knihy, neboť obsahují v podstatě tytéž citlivé údaje.

---

⁴³ § 8 ZMPJ

4. Předpoklady vzniku manželství

Od roku 1963 do roku 2013 byl institut manželství upraven zákonem o rodině, který byl od 01.01.2014 nahrazen „Novým občanským zákoníkem“.

Pro manželství existuje obecný předpoklad, že je uzavíráno dobrovolně za účelem splnění svého účelu. Proto byla historicky vzato vytvořena soustava předpokladů, které musejí být splněny pod sankcí, že manželství nevznikne, popřípadě vznikne, ale bude neplatné. Okruh i název podmínek se měnil. Uvést lze např. „impedienta matrimonii, záповědi“ anebo dle původního znění zákona o rodině „okolnosti vylučující uzavření platného manželství“.⁴⁴ Dnes souhrn těchto předpokladů nazýváme „zákonné překážky“.

Zákon předpoklady rozděluje do třech skupin:

- i. osobní předpoklady (způsobilost),
- ii. sňatečného prohlášení,
- iii. obřadu sňatku.

4.1. Osobní předpoklady

Skutečnosti vázané na osoby snoubenců nebo jejich vzájemný vztah, které jsou tak závažné, že na ně zákon pohlíží jako důvod pro záповěd manželství. Pokud jsou kladeny nároky na osoby vstupující do manželství z hlediska jejich způsobilosti, jedná se o tzv. „absolutní neplatnost“. O tzv. relativní nezpůsobilosti se hovoří pro překážku jejich vzájemného vztahu. Mohou být dočasného rázu nebo trvalého.⁴⁵

4.1.1. Princip monogamie (z lat. *impedimentum ligaminis*)

V Evropě je monogamické manželství jedinou uznávanou formou. Má hluboké historické a náboženské kořeny.⁴⁶ Jedná se o skutečnost, že v jedné době může mít fyzická osoba uzavřeno pouze jedno manželství, registrované partnerství anebo jiný obdobný svazek. NOZ zařadil do právní úpravy i možnost „jiného obdobného svazku“.

---

⁴⁴ HRUŠÁKOVÁ, M.; KRÁLÍČKOVÁ Z.: *České rodinné právo. 3. přepracované a doplněné vydání*. Doplněk, Brno 2006, s. 70 - 71

⁴⁵ RADVANOVÁ, S.; ZUKLÍNOVÁ, M.: *Kurs občanského práva – Instituty rodinného práva. 1. vydání*. Praha, C. H. Beck 1999, s. 15

⁴⁶ HRUŠÁKOVÁ, M. a kol.: *Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství. Komentář. 4. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 37

Dosavadní úprava tento termín neobsahovala. Příklad takového „jiného obdobného svazku“ je „Pacte civil de solidarité“ uzavírané dle francouzského práva.⁴⁷

O porušení monogamie, tedy uzavření dvojího manželství nebo jiného svazku se jedná, pokud osoba, která již je v nějakém svazku, uzavře svazek nový. Bigamie je soužití jedné nebo více osob s více osobami opačného pohlaví. Rovněž je vyloučeno uzavírání bigamického manželství. Je však otázkou, jak přistupovat k dítěti narozenému matce, která porušila podmínku monogamie v otázce otcovství.⁴⁸

České právo pohlíží na nedodržení monogamie i jako na trestný čin, když § 194 zák. č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník v platném znění přináší trest odnětí svobody pro osoby, které se dopustí trestného činu dvojího manželství. Trestní zákoník tedy prozatím nezná pojmy „registrované partnerství nebo jiný svazek“.

4.1.2. Příbuzenský vztah (z lat. *impedimentum consanguinitatis*)

Zákaz incestu je v našich zemích považován za základní kritérium společnosti. Lze se domnívat, že bylo jedním z prvních pravidel pro rodinu. Je to základní kámen pro vytvoření rodiny a snížení biologických a psychických rizik pro potomky manželů.

Manželství nelze uzavřít mezi předky a potomky, sourozenci a osobami, jejichž vztah vznikl osvojením.

Vznik rodinného vztahu můžeme rozdělit do tří kategorií:

- i. narozením,
- ii. sňatkem anebo
- iii. osvojením.

NOZ zařadil do výčtu zakázaných sňatků vztah poručenský, svěřenecký a pěstounský. Tyto instituty jsou pouze dočasné. Zanikají nejpozději nabytím plné svéprávnosti dítěte.⁴⁹

Výčet omezení se stále zužoval až zůstala pouze linie přímá a pobočná. Mezi plnorodými a polorodými sourozenci se nerozlišuje.

V ustanovení zákona o rodině byla pro osvojení uvedena ještě podmínka, že osvojení trvá. NOZ tuto podmínku neuvádí, avšak v § 682 jako překážku prohlášení

---

⁴⁷ BĚLOHLÁVEK, A. J. a kol. : *Nový občanský zákoník. Srovnání dosavadní a nové občanskoprávní úpravy včetně předpisů souvisejících*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012, s. 240

⁴⁸ HRUŠÁKOVÁ, M. a kol.: *Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství. Komentář. 4. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 37

⁴⁹ DAUBNEROVÁ, A.: *Matriční činnost po účinnosti nového občanského zákoníku*, Praha: Linde Praha a. s., 2013, s. 35

manželství za neplatné uvádí, že již došlo k nápravě. Jako nápravu můžeme pokládat i zrušení osvojení.⁵⁰

Nelze opomenout případy, kdy došlo k nezrušitelnému osvojení a mělo by dojít k manželství osvojence s členem jeho původní – biologické rodiny. Dle dikce zákona totiž sice zanikají vzájemná práva a povinnosti k původní rodině, avšak nezaniká příbuzenský vztah. Osvojitel se zapisuje do matriky namísto rodičů. Snoubenci vůbec nemusejí vědět o svém příbuzenském vztahu a tato skutečnost vyjde najevo až při zápisu do matriční knihy.

I situace, kdy po uzavření manželství bylo soudem určeno otcovství, vede k vzniku zákonné překážky.⁵¹

4.1.3. Předpoklad věku a plná svéprávnost

NOZ předpoklad věku a plné svéprávnosti je úzce spojen. Pro jejich splnění je nutné vymezit tyto pojmy:

- i. *„Právní osobnost nebo též právní subjektivita je způsobilost mít práva a povinnosti.*
- ii. *Svéprávnost je způsobilost vlastními úkony nabývat práv a zavazovat se k povinnostem.*
- iii. *Zletilost spojuje NOZ s podmínkou věku osmnácti let.*⁵²

Kdežto zákon o matrikách říká: *„V tomto zákoně se nezletilým rozumí fyzická osoba mladší 18 let, která nenabyla plné svéprávnosti.*“⁵³

Z nové právní úpravy tedy vyplývá, že úprava v zákoně o matrikách se vztahuje pouze na účely tohoto zákona. Tato úprava pro zletilost obsahuje dvě podmínky, a sice že osoba nenabyla 18 roku věku, anebo že nenabyla svéprávnosti. Pokud jí tedy byla svěřena plná svéprávnost před 18 rokem věku, považuje ji ZMPJ za zletilou. Kdežto NOZ přiznává zletilost pouze dosažením 18 roku věku. Tyto ustanovení se však nevztahují na svéprávnost.⁵⁴

---

⁵⁰ BĚLOHLÁVEK, A. J. a kol. : *Nový občanský zákoník. Srovnání dosavadní a nové občanskoprávní úpravy včetně předpisů souvisejících.* Plzeň: Aleš Čeněk, 2012, s. 240

⁵¹ HRUŠÁKOVÁ, M. a kol.: *Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství. Komentář. 4. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2009, s. 40

⁵² DAUBNEROVÁ, A.: *Matriční činnost po účinnosti nového občanského zákoníku,* Praha: Linde Praha a. s., 2013, s. 34

⁵³ § 1a ZMPJ

⁵⁴ DAUBNEROVÁ, A.: *Matriční činnost po účinnosti nového občanského zákoníku,* Praha: Linde Praha a. s., 2013, s. 34

4.1.4. Předpoklad věku (z lat. *impedimentum aetatis*)

Celosvětově se objevuje snaha o sjednocení hranice nejnižšího možného věku pro uzavření manželství. V roce 1962 byla v New Yorku uzavřena Úmluva o souhlasu k manželství, nejnižším věku pro uzavření manželství a registraci manželství.⁵⁵ Tato Úmluva stanoví rámeček pro vytvoření legislativy jednotlivých států takto: „*Smluvní státy přijmou zákonodárná opatření stanovující nejnižší věk pro uzavření manželství. Nebude právně uzavřen žádný sňatek jakoukoliv osobou, která tohoto věku nedosáhla, kromě případů, kdy příslušný orgán povolí z vážných důvodů výjimku, pokud jde o věk v zájmu nastávajících manželů.*“⁵⁶

Lze dovést, že otázka věku souvisí nejen s fyzickou vyspělostí jedince, ale rovněž psychickou vyspělostí, a s otázkou, zda je schopen plně porozumět vážnosti a účelu tohoto svazku.

Podmínka zletilosti je splněna nabytím 18 roku věku. Je spjata s plnou způsobilostí k právním úkonům, svéprávností. Některé právní řády umožňují nezletilým uzavření manželství za předpokladu splnění některých podmínek. Jedná se zejména o souhlas zákonných zástupců nebo státního orgánu.⁵⁷

V České republice může fyzická osoba nabýt svéprávnost třemi způsoby:

- i. dovršením 18 roku věku,
- ii. uzavřením manželství s povolením soudu,
- iii. přiznáním svéprávnosti rozhodnutím soudu.

Plná svéprávnost se dle § 30 NOZ nabývá zletilostí. Dle § 37 odst. 1 NOZ může fyzická osoba nabýt svéprávnost rozhodnutím soudu po dosažení 16 roku věku, pokud s tím souhlasí zákonný zástupce nezletilého, a je-li schopen sám se živit a obstarat si své záležitosti. Dle § 672 NOZ může nezletilý po dosažení 16 roku věku požádat soud o povolení uzavření manželství. Svěprávnost pak nezletilý nabude až uzavřením manželství.

Dle § 367 zák. č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních v platném znění (dále jen „zákon o zvláštních řízeních soudních“) nezletilý starší 16 let může podat

---

⁵⁵ HRUŠÁKOVÁ, M. a kol.: *Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství. Komentář. 4. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2009, s. 40 - 41

⁵⁶ Vyhláška č. 124/1968 Sb. ministra zahraničních věcí o Úmluvě o souhlasu k manželství, nejnižším věku pro uzavření manželství a registraci manželství

⁵⁷ HRUŠÁKOVÁ, M.; KRÁLÍČKOVÁ Z.: *České rodinné právo. 3. přepracované a doplněné vydání.* Doplněk, Brno 2006, s. 74 - 75 ISBN

návrh okresnímu soudu o udělení povolení k uzavření manželství. Pro účely tohoto řízení má nezletilý plnou právní způsobilost.

Žádost nezletilého u soudu (k podání návrhu je právě a jedině procesně způsobilý sám nezletilý) o povolení uzavření manželství nezletilému byla dle zákona o rodině podmíněna „souladem se společenským účelem manželství“. Tuto podmínku již NOZ neobsahuje. Nejčastějším důvodem pro udělení souhlasu je těhotenství snoubenky, avšak ani tento důvod nezakládá právní nárok na udělení souhlasu.

Jedná se pouze o výjimečné případy, pro které jsou dány důležité důvody. Pro řízení je příslušný okresní soud osoby, v jejímž zájmu se řízení koná. Dle § 370 zákona o zvláštních řízeních soudních je soud ve výroku rozsudku povinen uvést přesné označení účastníka, který hodlá uzavřít manželství a účastníka, se kterým má být manželství uzavřeno. V praxi se vyskytují i případy, kdy o povolení soudu žádají dva nezletilí, pak lze případ sloučit do jednoho řízení. Jedná se o skutkovou souvislost upravenou § 112 odst. 1 o. s. ř..

Nezletilý nabývá plnou právní způsobilost až faktickým uzavřením sňatku.⁵⁸

Nový občanský zákoník umožňuje přiznat plnou svéprávnost osobě před dovršením osmnácti let i z jiného důležitého důvodu než je vznik manželství.⁵⁹

Existuje také možnost, že dojde před dovršením osmnáctého roku věku k zániku manželství (i prohlášením manželství za neplatné z důvodu jiné zákonné překážky), pak osobě nabytá zletilost zůstává.⁶⁰

4.1.5. Omezená svéprávnost

Osoby musí být schopny nejen fyzicky naplnit manželství, ale i psychicky nést následky spojené s uzavřením manželství, aby mohlo dojít k naplnění manželství.

Dříve se jednalo o překážku spočívající v „duševní poruše“. V NOZ se tato zákonná překážka konkretizovala. Nyní je cílem zjištění „manželské svéprávnosti“ osoby, nikoliv obecně duševní poruchy. Soud pak zkoumá míru slučitelnosti psychického stavu osoby s účelem manželství.⁶¹

---

⁵⁸ HRUŠÁKOVÁ, M. a kol.: *Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství. Komentář. 4. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2009, s. 41 - 42

⁵⁹ § 37 NOZ

⁶⁰ § 30 odst. 2 NOZ

⁶¹ BĚLOHLÁVEK, A. J. a kol. : *Nový občanský zákoník. Srovnání dosavadní a nové občanskoprávní úpravy včetně předpisů souvisejících.* Plzeň: Aleš Čeněk, 2012, s. 241

4.1.6. Vady právního úkonu

Vady právního úkonu se posuzují v souvislosti s uzavřením manželství. Za vady právního úkonu se považuje projev vůle manžela o vstupu do manželství, který byl učiněn⁶²:

- a) pod nátlakem spočívajícím v užití násilí,
- b) pod výhrůzkou užití násilí,
- c) v důsledku omylu totožnosti snoubence anebo
- d) důsledku omylu o povaze sňatečného jednání.⁶³

V projevu učiněném pod nátlakem spočívajícím v užití násilí (*vis absoluta*) nebo pod výhrůzkou násilí (*vis compulsiva*) se jedná o nedostatek svobody vůle. Snoubenec navenek sice projevuje svou vůli, ale ta je ovlivňována vůlí jiné osoby. Výhrůžka musí být způsobilá vzbudit důvodné obavy z hrozící újmy.

Omyl v totožnosti snoubence nastává zejména v případě cizinců. Nejpravděpodobnější situací je, že snoubencem je uprchlík, který neměl doklad ze své původní země vůbec žádný. Pokud dojde k rozporu osoby, která projevila vůli uzavřít sňatek a osoby, jež je uvedena jako manžel platí, že sňatek uzavřela osoba, která projevila vystupovala pod cizím jménem. Zápis do matriky je pouze deklaratorního rázu. Manželství je uzavřeno souhlasným projevem vůle.

Omyl o povaze sňatečného jednání není příznačný pro občanský sňatek. U občanského sňatku si ho lze představit u cizince bez tlumočnicka. U církevního sňatku je pravděpodobnější. Druhý snoubenec může být příslušníkem jiné církve anebo ateista. Pak je pochopitelné, že nemusí mít znalosti o obřadech církve, před kterou sňatek uzavřel. Může se domnívat, že se jedná o úplně jiný obřad.⁶⁴

4.2. Způsobilost k uzavření manželství (ke sňatku)

Jedná se o předpoklady spočívající ve sňatečném prohlášení a jeho náležitostech, o způsobilost učinit právní úkon, na jehož základě bude sňatek uzavřen.⁶⁵

---

⁶² HRUŠÁKOVÁ, M. a kol.: *Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství. Komentář. 4. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2009, s. 46

⁶³ BĚLOHLÁVEK, A. J. a kol. : *Nový občanský zákoník. Srovnání dosavadní a nové občanskoprávní úpravy včetně předpisů souvisejících.* Plzeň: Aleš Čeněk, 2012, s. 242

⁶⁴ HRUŠÁKOVÁ, M. a kol.: *Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství. Komentář. 4. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2009, s. 46 - 47

⁶⁵ RADVANOVÁ, S.; ZUKLÍNOVÁ, M.: *Kurs občanského práva – Instituty rodinného práva. 1. vydání.* Praha, C. H. Beck 1999, s. 15

Dle § 656 odst. 1 NOZ „*manželství vzniká svobodným a úplným souhlasným projevem vůle muže a ženy, kteří hodlají vstoupit do manželství, že vstupují do manželství*“. Zákon o rodině obsahoval termín „prohlášení“, který NOZ nahrazuje „projevem vůle“, čímž zákonodárce poskytl prostor i osobám, které nemohou ústní prohlášení učinit.⁶⁶

Česká republika je vázána Úmluvou o souhlasu k manželství, nejnižším věku pro uzavření manželství a registraci manželství. Úmluva byla vtělena do našeho právního řádu jako vyhláška č. 124/1968 Ministerstva zahraničních věcí ČR. Tato úmluva stanovuje, že „*muži i ženy bez omezení po dovršení zletilosti mohou bez jakéhokoliv omezení uzavřít sňatek a to pouze svobodným a plným souhlasem nastávajících manželů*“.

4.2.1. Předpoklad věku

Odpovídá podmínce věku pro uzavření manželství.⁶⁷

4.2.2. Předpoklad nepřítomnosti vad volního projevu

Podmínka vyjadřuje negativní vymezení znaků vad volní a rozpoznávací schopnosti. Překážku v tomto ohledu může způsobit nejen „manželská svéprávnost osoby“, ale také pokud není momentálně schopna uzavřít sňatek např. proto, že je pod vlivem alkoholu, drog nebo hypnózy.⁶⁸ Projev vůle je činěn v součinnosti s oddávajícím. Je na něm, aby ho v případě pochyb nedopustil.⁶⁹

Prohlášení o vstupu do manželství je formou projevu vůle dobrovolného a svobodného rozhodnutí snoubenců o jejich zájmu s konkrétní osobou, navzájem, vstoupit do manželství. Vyjadřuje smluvní konsens snoubenců.⁷⁰

Lze nalézt nutné znaky sňatečného projevu, a sice:

- i. vyjádření osobního souhlasu,
- ii. existenci svobodné a vážné vůle,

---

⁶⁶ BĚLOHLÁVEK, A. J. a kol. : *Nový občanský zákoník. Srovnání dosavadní a nové občanskoprávní úpravy včetně předpisů souvisejících*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012, s. 234

⁶⁷ RADVANOVÁ, S.; ZUKLÍNOVÁ, M.: *Kurs občanského práva – Instituty rodinného práva*. 1. vydání. Praha, C. H. Beck 1999, s. 18

⁶⁸ RADVANOVÁ, S.; ZUKLÍNOVÁ, M.: *Kurs občanského práva – Instituty rodinného práva*. 1. vydání. Praha, C. H. Beck 1999, s. 19

⁶⁹ HRUŠÁKOVÁ, M. a kol.: *Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství. Komentář*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 9

⁷⁰ RADVANOVÁ, S.; ZUKLÍNOVÁ, M.: *Kurs občanského práva – Instituty rodinného práva*. 1. vydání. Praha, C. H. Beck 1999, s. 18

- iii. prostota vůle omylu
- iv. učinění srozumitelného, úplného a určitého projevu vůle.

Jedná-li se o bod iii.) přichází v úvahu pouze omyl v totožnosti jednoho ze snoubenců anebo omyl o povaze právního úkonu uzavření manželství.

Bod iv.) je v řádných situacích uzavírání manželství těžko představitelný. Pochyby mohou nastat především ve zvláštních situacích, jako je např. ohrožení života snoubence. V této situaci může být oddávající odkázán pouze na nejisté vyjádření souhlasu.⁷¹

Jak již bylo řečeno NOZ neužívá pojmu „prohlášení“ nýbrž „souhlasný projev vůle“. Zákonodárce se tímto krokem snažil přizpůsobit možnostem a schopnostem jednotlivých snoubenců, když ne každý je schopen fakticky učinit prohlášení anebo rozumět.⁷² Zde však nelze opomenout ustanovení zákona o matrikách, když stanoví, že „pokud je snoubenec nebo osoba, která chce vstoupit do partnerství, neslyšící, němý nebo nemluví nebo nerozumí česky, je nutná při prohlášení o uzavření manželství nebo vstupu do partnerství přítomnost tlumočnicka“.⁷³ Oba snoubenci musí být plně schopni porozumět úkonům činěným v souvislosti s uzavíráním manželství. Proto zákon o matrikách stanoví tuto formu projevu vůle. V těchto případech je tlumočnick nezbytnou součástí sňatečného obřadu. Bez něj nelze uzavřít manželství. Zákon na osobu tlumočnicka klade nárok, že musí být jmenován ministrem spravedlnosti nebo předsedou krajského soudu. Výjimečně může být vybrán jiný tlumočnick, který musí složit slib dle zákona o znalcích a tlumočnicích do rukou matrikáře. Bez tlumočnicka sňatek ve výše uvedených případech nelze uzavřít. Tato podmínka je stanovená zákonem o matrikách.⁷⁴

Z rodině-právního hlediska jsou na projev vůle vázány velice vážné následky. Za totožné totiž nejsou považovány pojmy „neplatný právní úkon a neplatné manželství (jako právní vztah)“⁷⁵. Tyto situace jsou pak řešeny třemi způsoby:

- i. neplatný právní úkon způsobuje neplatné manželství,
- ii. neplatný právní úkon způsobuje neexistenci manželství anebo

⁷¹ RADVANOVÁ, S.; ZUKLÍNOVÁ, M.: *Kurs občanského práva – Instituty rodinného práva*. 1. vydání. Praha, C. H. Beck 1999, s. 19

⁷² BĚLOHLÁVEK, A. J. a kol. : *Nový občanský zákoník. Srovnání dosavadní a nové občanskoprávní úpravy včetně předpisů souvisejících*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012, s. 234

⁷³ § 39 ZM

⁷⁴ HRUŠÁKOVÁ, M. a kol.: *Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství. Komentář*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 10, 42

⁷⁵ HRUŠÁKOVÁ, M. a kol.: *Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství. Komentář*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 8, 42

- iii. neplatný právní úkon nemá následek.⁷⁶

4.2.1. Přezkum splnění zákonných předpokladů matričním úřadem

Manželství může uzavřít každý, pokud mu v tom nebrání zákonná překážka podle § 672 až 676.⁷⁷ Dle NOZ je nezbytné, aby neexistovala zákonná překážka. Zde zákon však neuvádí, kdo ani kdy má tyto podmínky prošetřit.

Domnívám se, že příslušným ke zjištění, zda neexistuje zákonná překážka pro uzavření manželství je matriční úřad, neboť dle § 32 a násl. ZMPJ jsou mu předkládány doklady, které tyto skutečnosti prokazují a předepsaný tiskopis. Pokud matriční úřad nabude kladného stanoviska, snoubenci si mohou domluvit termín a místo sňatku anebo je jim vystaveno osvědčení k uzavření manželství či vysvědčení o právní způsobilosti k uzavření manželství. Dojde-li matriční úřad k zamítavému stanovisku, vydá o něm správní rozhodnutí.

4.3. Náležitosti obřadu

Pro perfektnost obřadu musejí být splněny procedurální předpoklady a náležitosti vzniku manželství.⁷⁸ Nově NOZ projev vůle muže a ženy o vstupu do manželství označuje za „sňatečný obřad“, na který klade tyto nároky:

- i. veřejnosti,
- ii. slavnostnosti a
- iii. přítomnosti dvou svědků.⁷⁹

Nesplnění těchto požadavků však nezpůsobí neexistenci ani neplatnost manželství.⁸⁰

4.3.1. Veřejnost

Požadavek veřejnosti je splněn, pokud je dána možnost účastnit se sňatečného prohlášení i osobám, které nejsou předepsány zákonem. Nemusí se jednat o místo

---

⁷⁶ HRUŠÁKOVÁ, M. a kol.: *Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství. Komentář. 4. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2009, s. 9

⁷⁷ § 671 NOZ

⁷⁸ RADVANOVÁ, S.; ZUKLÍNOVÁ, M.: *Kurs občanského práva – Instituty rodinného práva. 1. vydání.* Praha, C. H. Beck 1999, s. 15

⁷⁹ BĚLOHLÁVEK, A. J. a kol. : *Nový občanský zákoník. Srovnání dosavadní a nové občanskoprávní úpravy včetně předpisů souvisejících.* Plzeň: Aleš Čeněk, 2012, s. 234

⁸⁰ HRUŠÁKOVÁ, M. a kol.: *Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství. Komentář. 4. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2009, s. 14

veřejně přístupné. Veřejnost je spíše vyjádřením, že se nejedná o „institut tajného manželství“.

4.3.2.Slavnost

Slavnost je projevem vážnosti rozhodnutí snoubenců. Již od pradávna bylo provázáno různými obřady, neboť je vyjádřením jakéhosi dospění snoubenců.

Je závislá na tom, zda se jedná o sňatek církevní či občanský, na tom, kde se uzavírá a na přáních snoubenců. Vždy však bývá projevna oddávajícím a důstojným chováním přítomných.

4.3.3.Svědci sňatečného obřadu

Dva svědci musejí být přítomni po dobu sňatečních projevů vůle a rozhodných skutečností. Jsou svědky právního úkonu. Není kladen nárok na konkrétní osoby, pouze musejí být schopny vnímat a dosvědčit čeho byli svědky.⁸¹

---

⁸¹ HRUŠÁKOVÁ, M. a kol.: *Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství. Komentář. 4. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2009, s. 13

5. Formy uzavření manželství

5.1. Historický exkurs

Zákonem jsou upraveny dvě formy vzniku manželství. Jedná se o civilní (občanský) a církevní sňatek. Jako fakultativní forma pro reformované církve byl občanský sňatek poprvé zaveden v Nizozemí v roce 1580. V Čechách byla v občanském zákoníku z roku 1811 upravena pouze církevní forma. Později v Čechách, roku 1868 se zavedla pro osoby, které nešlo oddat formou církevní pro důvody, jež nijak neodporovaly občanskému zákoníku, forma občanská. Od roku 1870 byla civilní forma sňatku zavedena pro všechny osoby, jež nejsou příslušníky státem registrované církve.⁸² V letech od roku 1950 do roku 1992 se zavedla forma, kdy byl možný sňatek před orgánem státu, tedy věcně a místně příslušným národním výborem a později obecním úřadem pověřeným vést matriky, teprve potom mohlo dojít k náboženskému obřadu. Od roku 1992 jsou si obě formy sňatku rovny.

5.2. Církevní sňatek

Je jednou z forem uzavření manželství. Je starší než forma občanského sňatku.

Registr církví a náboženských společností (dále jen „církev“) vede Ministerstvo kultury ČR. Církev registrovaná v České republice nejméně 10. let může požádat o oprávnění k přijímání prohlášení o uzavření manželství. Oprávnění vydává Ministerstvo kultury na základě závazného stanoviska Ministerstva vnitra. Ministerstvo vnitra se vyjadřuje ke schopnosti církve zajistit všechny organizačně-technické požadavky dle zákona o matrikách. Oprávnění je církvi vydáváno na základě zákona o církvích⁸³. Po dobu držení oprávnění musí dodržovat zákon, dohodu se státem, plnit své závazky vůči státu a třetím osobám. V případě porušení, může být církvi povolení odebráno na základě správního řízení správním rozhodnutím.

Podmínky stanovené ZMPJ, jsou účinné i na sňatky uzavírané před orgánem církve. Církev si však může stanovit navíc své podmínky dle jejich předpisů, tradic a filozofie.

---

⁸² HRUŠÁKOVÁ, M. a kol.: *Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství. Komentář. 4. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2009, s. 12

⁸³ zák. č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností (zákon o církvích a náboženských společnostech) a o změně některých zákonů

Před sňatečním obřadem musejí snoubenci zažádat o osvědčení k uzavření sňatku. Toto osvědčení vydává matriční úřad. Osvědčení církvi dokládá sňateční způsobilost snoubenců. Pokud snoubenec nemá takovéto osvědčení orgán církve, nemůže přijmout sňatečně prohlášení.⁸⁴ Přijme-li jej, je manželství neexistentní.

Dle NOZ snoubenci mohou učinit prohlášení o vstupu do manželství i před pověřeným orgánem církve. Zákon poskytl prostor další úpravě. Osobu pověřenou pro přijímání prohlášení církev stanoví svým vnitřním předpisem. Rovněž místo pro náboženské obřady určuje církev svými předpisy.⁸⁵

O provedení sňatečního prohlášení sepíše orgán církve protokol, který je povinen zaslat matričnímu úřadu, do jehož správního obvodu spadá do 3 pracovních dnů.⁸⁶ Matriční úřad provede zápis do matriční knihy v zákonné lhůtě 30 dnů, na jehož základě manželům vydá oddací list.

Jediný rozdíl pro sňatek uzavírání církví dle ZMPJ lze spatřovat v postavení tlumočnicka. Osoba tlumočnicka může být jmenovaná ministrem spravedlnosti, předsedou krajského soudu nebo složit slib do rukou matrikáře.⁸⁷ Při církevním obřadu není účasten matrikář, a proto nemůže být slib složen do jeho rukou.⁸⁸

Pokud snoubenci uzavřeli civilní sňatek, mohou pak uzavřít ještě sňatek církevní. Tento sňatek nebude mít žádné právní následky⁸⁹. Půjde spíše o církevní obřad, při kterém jim bude udělena svátost manželství.⁹⁰

Svátost manželství vzniká pouze u pokřtěných snoubenců. Na manželství je pohlíženo jako na přirozené nejintimnější společenství uzavřené ve prospěch manželů za účelem zplození a výchovy dětí. Zásadním rozdílem je pohled na manželství jako na nerozlučitelný svazek.⁹¹

---

⁸⁴ § 666 odst. 1 NOZ

⁸⁵ GRONWALDTOVÁ WAGNEROVÁ, P., MORÁVKOVÁ, J.: *Statusové věci občanů*. ASPI, 2009, s. 118 - 120

⁸⁶ 666 odst. 2 NOZ

⁸⁷ § 39 ZMPJ

DAUBNEROVÁ, A.: *Matriční činnost po účinnosti nového občanského zákoníku*, Praha: Linde Praha a. s., 2013, s. 21

⁸⁹ § 670 odst. 1 NOZ

⁹⁰ GRONWALDTOVÁ WAGNEROVÁ, P., MORÁVKOVÁ, J.: *Statusové věci občanů*. ASPI, 2009, s. 118 - 120

⁹¹ HRDINA, A.: *Kanonické právo. Dějiny pramenů, teorie, platné právo*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011, s. 238 a násl.

5.3. Civilní (občanský sňatek)

O občanský sňatek se jedná, pokud je uzavírán snoubenci osobně před orgánem veřejné moci, který provádí obřad v přítomnosti matrikáře.⁹² Občanský sňatek je dále podrobně rozebrán v kapitole „4. Předpoklady vzniku manželství“ této práce.

Byl-li uzavřen sňatek církevní, nelze již uzavřít sňatek církevní.⁹³ Oproti církevnímu sňatku, který je náboženským obřadem a uzavírání sňatku je považováno jako uzavření svátosti manželské, je civilní sňatek obřadem směřujícím pouze k uzavření manželství. Lze tedy po uzavření církevního sňatku považovat za uzavření civilního sňatku jako neekonomické nakládání se státním rozpočtem, časem vyhrazeným pro matriční obřady a nadbytečnou administrativu.

---

⁹² BĚLOHLÁVEK, A. J. a kol. : *Nový občanský zákoník. Srovnání dosavadní a nové občanskoprávní úpravy včetně předpisů souvisejících*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012, s. 234

⁹³ § 670 odst. 2

6. Vznik manželství

§ 656 NOZ uvádí, že: „Manželství vzniká svobodným a úplným souhlasným projevem vůle muže a ženy, kteří hodlají vstoupit do manželství (dále jen "snoubenci"), že spolu vstupují do manželství. Sňatečný obřad je veřejný a slavnostní; činí se v přítomnosti dvou svědků.“

Manželství vzniká prohlášením snoubenců, že ho hodlají spolu uzavřít. Projev vůle je činěn dobrovolně a po zralé úvaze. Prohlášení je činěno formou obřadu, který musí být veřejný, slavnostní a za přítomnosti dvou svědků. Sňatek se uzavírá před oddávajícím, kterým je:

- i. osoba jednající za orgán veřejné moci (civilní sňatek) nebo
- ii. osobou, která jedná za orgán oprávněné církve (církevní sňatek).

Oddávající položí snoubencům otázku: „zda spolu chtějí vstoupit do manželství“⁹⁴. Otázku položí postupně, každému zvlášť. Souhlasným projevem vůle dochází k uzavření manželství. Presumována je kladná odpověď. Postačí však i jiný zřejmý způsob. Tyto pravidla zákon uvádí shodně pro obě formy sňatku.⁹⁵

6.1. Doklady potřebné k uzavření manželství a ke vstupu do partnerství

Snoubenci, muž a žena, kteří chtějí uzavřít manželství před příslušným orgánem, musejí předložit nezbytné doklady a vyplněný předepsaný tiskopis.⁹⁶ Tiskopis je dotazníkem k uzavření manželství. Tiskopis si snoubenci mohou vyzvednout na jakémkoliv matričním úřadu.

Tiskopis je přílohou č. 16 prováděcí vyhlášky⁹⁷. Doklady jsou rozděleny do dvou skupin. První jsou doklady občanů přihlášených k trvalému pobytu v České republice. Druhou jsou doklady občanů, kteří nejsou přihlášení k trvalému pobytu v České republice.⁹⁸

Doklady, které si může matriční úřad obstarat sám, nemusí snoubenci předkládat. Obstarat si je může především z informačního systému evidence obyvatel, základního registru obyvatel, z informačního systému cizinců, z informačního systému

---

⁹⁴ § 659 NOZ

⁹⁵ BĚLOHLÁVEK, A. J. a kol. : *Nový občanský zákoník. Srovnání dosavadní a nové občanskoprávní úpravy včetně předpisů souvisejících*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012, s. 234

⁹⁶ § 32 a násl. ZMPJ

⁹⁷ příloha č. 16 prováděcí vyhlášky

⁹⁸ § 33 až 35 ZMPJ

evidence občanských průkazů a z informačního systému evidence cestovních dokladů. Rodný list je však snoubenec povinen předložit vždy.⁹⁹

Náležitosti tiskopisu stanoví prováděcí vyhláška. Snoubenci jej vyplní před uzavřením manželství a předloží matričnímu úřadu, v jehož správním obvodu má být manželství uzavřeno. Dotazník je podkladem pro posouzení, zda je osoba právně způsobilá k uzavření manželství. Údaje v tiskopisu jsou ověřeny na základě předložených dokladů a informačního systému evidence obyvatel. Tiskopis se po uzavření manželství zakládá do sbírky listin.

6.1.1. Doklady snoubence s trvalým pobytem na území České republiky

Občan přihlášený k trvalému pobytu v České republice předloží dle ustanovení § 33 ZMPJ následující doklady:

- i. rodný list,
- ii. doklad o státním občanství,
- iii. výpis údajů z informačního systému evidence obyvatel o místě trvalého pobytu a o osobním stavu,
- iv. doklad prokazující zánik předchozího manželství.

Dokladem prokazujícím zánik předchozího manželství je pravomocné rozhodnutí soudu o rozvodu předchozího manželství, o zrušení partnerství, úmrtní list zemřelého manžela nebo partnera.

Je-li snoubenec osobou mladší 18 let, musí k výše uvedeným dokladům připojit i rozhodnutí soudu o povolení uzavřít manželství.¹⁰⁰

Doklady jsou předkládány včetně vyplněného předepsaného tiskopisu a předloží jej matričnímu úřadu, v jehož obvodu bude manželství uzavřeno.¹⁰¹

6.1.2. Doklady snoubence bez trvalého pobytu na území České republiky

Snoubenec, který nemá trvalý pobyt na území České republiky, musí rovněž prokázat svou totožnost. Prokazuje ji zejména obdobnými doklady,

---

⁹⁹ DAUBNEROVÁ, A.: *Matriční činnost po účinnosti nového občanského zákoníku*, Praha: Linde Praha a. s., s. 18 - 19

¹⁰⁰ § 33 ZMPJ

¹⁰¹ §664 odst. 1 NOZ a § 32 ZMPJ

které předkládají osoby s trvalým pobytem v České republice, jsou-li na území cizího státu, kde je zapsán k trvalému pobytu, vydávány.¹⁰² Cizinec je tedy povinen předložit:

- i. předepsaný tiskopis,
- ii. rodný list,
- iii. doklad o státním občanství,
- iv. doklad prokazující totožnost snoubence,
- v. doklad o právní způsobilosti k uzavření manželství, pokud jej cizí stát, jehož je občanem vydává,
- vi. potvrzení o osobním stavu a pobytu, pokud jej cizí stát, jehož je občanem vydává,
- vii. doklad o zániku předchozího manželství či partnerství, jak je uvedeno výše (jde-li o ovdovělého manžela a tato skutečnost je uvedena v dokladu o právní způsobilosti k uzavření manželství, nemusí jej předkládat)
- viii. pokud je manželství uzavíráno zmocněncem, tak potvrzení o tom, že bude manželství v domovském státě považováno za platné).

Také je povinen předložit potvrzení o povolení pobytu na území České republiky vydané Ministerstvem vnitra, které nesmí být starší 7. dnů. Potvrzení nemusejí předkládat občané Evropské unie a smluvního státu Dohody o Evropském hospodářském prostoru a jejich rodinní příslušníci. Matriční úřad může předložení dokladů, které by byly spojeny s těžko překonatelnou překážkou, prominout.¹⁰³

6.1.3. Osvědčení

Snoubenci si mohou písemně zažádat o vydání osvědčení u matričního úřadu, v jehož obvodu má být manželství uzavřeno. Osvědčení slouží pro účely prokázání statečné způsobilosti snoubenců. Snoubenci jsou spolu s žádostí povinni předložit stejné doklady jako při uzavírání manželství vyplnit předepsaný tiskopis.¹⁰⁴ Tento doklad osvědčuje, že snoubenci splnili zákonné požadavky pro uzavření manželství. Snoubenci mohou zažádat i tak, že svěří plnou moc s ověřenými podpisy zástupci.¹⁰⁵

---

¹⁰² § 33 ZMPJ

¹⁰³ § 35 ZMPJ

¹⁰⁴ § 13 odst. 1 ZMPJ

¹⁰⁵ GRONWALDTOVÁ WAGNEROVÁ, P., MORÁVKOVÁ, J.: *Statusové věci občanů*. ASPI, 2009, s. 118 - 120

Okamžik vydání osvědčení je upraveno v § 71 zák. č. 500/2004 Sb., správního řádu. Dnem vyhotovení se rozumí den, kdy je rozhodnutí fakticky připraveno pro jeho vydání.¹⁰⁶ Osvědčení vydává matriční úřad ve dvojím vyhotovení (pro snoubence a oddávajícího).¹⁰⁷ Dle § 666 odst. 1 NOZ je platné po dobu 6. měsíců od jeho vydání.

6.1.4. Výjimky z povinnosti předložit sňatečné doklady

6.1.4.1. Prominutí

Je-li předložení některého z dokladů spojeno s těžko překonatelnou překážkou, může jejich předložení orgán veřejné moci prominout.¹⁰⁸ Posouzení, zda se jedná o těžko překonatelnou překážku, náleží správnímu orgánu, tedy matričnímu úřadu. Tato otázka je předmětem správního řízení. Správní orgán vydá o prominutí předložení dokladu rozhodnutí. Formu rozhodnutí zvolí proto, že není jedním ze zákonem stanovených případů, ve kterých se vydává usnesení a také proto, že podání odvolání proti rozhodnutí má odkladný účinek, a především samostatně (bez vydání rozhodnutí ve věci) se lze ve správním řízení odvolat pouze proti usnesení o odložení věci a o zastavení řízení. Rozhodnutí závažným způsobem ovlivňuje život snoubenců, a proto jim náleží právo na řádné odvolání proti rozhodnutí.

Účastníkem správního řízení je pouze ten snoubenec, který žádá o prominutí dokladu. Proto pokud mu bude vyhověno, může rozhodnutí nabýt právní moci ihned po tom, co se vzdá práva na odvolání.¹⁰⁹

6.1.4.2. Ohrožení života

Je-li manželství uzavíráno v přímém ohrožení života, je možné přistoupit ke zjednodušené formě uzavření. Je upuštěno od předložení jinak potřebných dokladů. Trvá pouze na předložení platného úředního dokladu za účelem prokázání jejich totožnosti. Zákon neupouští ani od prohlášení snoubenců, že jim nejsou známy žádné překážky.¹¹⁰

---

¹⁰⁶ DAUBNEROVÁ, A.: *Matriční činnost po účinnosti nového občanského zákoníku*, Praha: Linde Praha a. s., 2013, s. 20 - 21

¹⁰⁷ § 13 odst. 2 ZMPJ

¹⁰⁸ § 664 odst. 2

¹⁰⁹ DAUBNEROVÁ, A.: *Matriční činnost po účinnosti nového občanského zákoníku*, Praha: Linde Praha a. s., 2013, s. 20

¹¹⁰ § 667 NOZ

6.2. Osoby, kterým náleží přijetí sňatečného slibu

Vzhledem k povaze a vážnosti následků přijetí souhlasu snoubenců o vstupu do manželství zákon stanoví orgány veřejné moci k tomu zmocněné přesně.¹¹¹ Jak již bylo výše řečeno dle NOZ se manželství uzavírá před orgánem veřejné moci (pokud jde o civilní formu).¹¹² Dle § 11a odst. 1 je orgánem veřejné moci starosta, místostarosta anebo pověřený člen zastupitelstva obce, popřípadě primátor nebo náměstek primátora. Oprávnění starostovi a místostarostovi plyne přímo ze zákona. Udělení pověření členu zastupitelstva náleží do pravomoci rady obce, pokud si ji nevyhradí zastupitelstvo obce. Pověření je vázáno na mandát. Zaniká v okamžiku zániku mandátu (maximálně prvním dnem voleb). Volby jsou stanoveny na pátek a sobotu. Mandát končí o půlnoci v pátek a s tím i možnost přijímat sňatečně prohlášení. V tento den nezaniká mandát starosty ani místostarosty a proto mohou nadále přijímat sňatečná prohlášení. Jedná-li se o vojenské újezdy, matriční prohlášení přijímá přednosta vojenského újezdu nebo jeho zástupce.¹¹³

Souhlasné prohlášení o uzavření manželství se skládá do rukou výše uvedených orgánů veřejné moci v přítomnosti matrikáře.¹¹⁴ K obřadu je povolán matrikář ze správního obvodu, pro který je příslušná jeho matrika.¹¹⁵

Dle § 108 obecního zřízení v platném znění „*má starosta právo užívat při významných příležitostech a občanských obřadech závěsný odznak*“. Občanský sňatek lze subsumovat pod občanský obřad. Rada má ve své pravomoci určit, ve kterých situacích smí využívat jiný člen zastupitelstva závěsný znak.

6.3. Místo a čas sňatečného obřadu

Dle § 663 odst. 1 NOZ místa určená ke sňatečným obřadům určí orgán veřejné moci, před který je činěno sňatečné prohlášení. Místa určená pro konání slavnostních obřadů, čímž bez pochyby uzavření manželství je, určí obec.¹¹⁶ Jménem obce určí místa pro konání slavnostních obřadů a jejich časové možnosti zastupitelstvo obce,

---

¹¹¹ HRUŠÁKOVÁ, M. a kol.: *Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství. Komentář. 4. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2009, s. 15

¹¹² § 657 odst. 1 NOZ

¹¹³ DAUBNEROVÁ, A.: *Matriční činnost po účinnosti nového občanského zákoníku*, Praha: Linde Praha a. s., 2013, s. 17

¹¹⁴ § 657 NOZ

¹¹⁵ 11a odst. 2 ZMPJ

¹¹⁶ 11a odst. 3 ZMPJ

pokud si to nevyhradí rada obce. Určené místo musí být minimálně jedno. Maximální počet není stanoven. Musí však splňovat požadavky, jak organizačně-technického rázu, tak zákonné. Umožňovat tedy slavnostní a veřejné uzavření sňatku. Při volbě místa a času se vychází z vůle snoubenců.¹¹⁷

Pokud toto místo nespĺňuje požadavky snoubenců, mohou podat žádost o uzavření manželství jinde než na místě určeném obcí. Pro určení místa zákon stanoví podmínku vhodnosti, a že spadá do správního obvodu matričního úřadu.¹¹⁸ Žádost je předmětem správního řízení. Je vydáno rozhodnutí, proti kterému můžou snoubenci podat odvolání.

Dříve bylo uzavření manželství vázáno na trvalý pobyt, alespoň jednoho ze snoubenců. Dnes mohou manželství uzavřít u jakéhokoliv matričního úřadu.

Časové rozmezí, ve kterém je možné konat statečné obřady, určí rovněž zastupitelstvo obce, pokud si rada obec nevyhradí pravomoc v této oblasti. Pro konání obřadů je sestaven rozvrh. Snoubenci si mohou podat žádost o mimořádný termín jako o mimořádné místo. Pokud si snoubenci zvolí termín, který je již obsazen, nelze jim vyhovět ani na základě žádosti. Pokud to kapacita matričního úřadu dovoluje, mohou dle § 12 ZMPJ zažádat o jiné vhodné místo v tutéž době.¹¹⁹

6.4. Právní nárok na uzavření manželství

Pokud snoubenci splní zákonem stanovené požadavky pro vznik manželství, vzniká jim právní nárok. Vznik manželství není zpoplatněn. Sazebník správních poplatků, příloha zák. č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích ve znění pozdějších předpisů v položce 12 stanoví poplatky pro vznik manželství pouze pro případy, že:

- i. oba snoubenci nemají trvalý pobyt na území ČR ve výši 3.000,-- Kč,
- ii. jeden ze snoubenců nemá trvalý pobyt na území ČR ve výši 2.000,-- Kč,
- iii. vydání povolení k uzavření manželství mimo stanovenou dobu ve výši 1.000,-- Kč,

¹¹⁷ BĚLOHLÁVEK, A. J. a kol. : *Nový občanský zákoník. Srovnání dosavadní a nové občanskoprávní úpravy včetně předpisů souvisejících*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012, s. 235

¹¹⁸ § 12 ZMPJ

§ 59 odst. 3 ZPMJ

¹¹⁹ GRONWALDTOVÁ WAGNEROVÁ, P., MORÁVKOVÁ, J.: *Statusové věci občanů*. ASPI, 2009, s. 123

- iv. k vydání osvědčení o právní způsobilosti k uzavření manželství ve výši 500,-- Kč.¹²⁰

6.5. Sňatečné prohlášení

Prohlášení o vstupu do manželství je formou projevu vůle. Dobrovolného a svobodného rozhodnutí snoubenců o jejich rozhodnutí s konkrétní osobou vstoupit do manželství spolu navzájem. Právní úkon specifických rysů. Jsou výrazem smluvního konsensu.¹²¹

Před samotným sňatečným projevem jsou snoubenci povinni prohlásit, „*že jim nejsou známy překážky, které by bránily uzavření manželství, že navzájem znají svůj zdravotní stav a že zvážili uspořádání budoucích majetkových poměrů, svého bydlení a hmotné zajištění po uzavření manželství*“.¹²² Prohlášení skládají, aby byla zajištěna stabilita jejich budoucího vztahu a vznikl předpoklad pro trvalý vztah. Je nezbytné, aby manželé znali své majetkové poměry a měly o nich vytvořenou představu i do budoucna. Otázky směřují k vytvoření a zabezpečení rodiny.¹²³ Součástí obřadu je i prohlášení snoubenců o jejich příjmení po uzavření manželství a příjmení jejich společných dětí.¹²⁴

Dle § 656 odst. 1 NOZ „*manželství vzniká svobodným a úplným souhlasným projevem vůle muže a ženy, kteří hodlají vstoupit do manželství, že vstupují do manželství*“.

Pokud je sňatečně prohlášení učiněno v perfektní formě, vzniká manželství. V praxi to vypadá tak, že oddávající oběma manželům položí otázku, zda vstupují dobrovolně do manželství.¹²⁵ Po druhé kladné odpovědi prohlásí manželství za právoplatně uzavřené. Nově může být vůle projevena jiným srozumitelným způsobem, než je vyslovení prostého „ano“.¹²⁶

---

¹²⁰ HRUŠÁKOVÁ, M. a kol.: *Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství. Komentář. 4. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2009, s. 16

¹²¹ RADVANOVÁ, S.; ZUKLÍNOVÁ, M.: *Kurs občanského práva – Instituty rodinného práva. 1. vydání.* Praha, C. H. Beck 1999, s. 18

¹²² § 665 NOZ

¹²³ HOLUB, M., NOVÁ, H.: *Zákon o rodině: komentář a předpisy související. 6. vydání.* Linde: Praha, 2004, s. 21

¹²⁴ § 660 a 661 NOZ

¹²⁵ § 659 NOZ

¹²⁶ HRUŠÁKOVÁ, M. a kol.: *Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství. Komentář. 4. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2009, s. 11

Sňatečnému prohlášení jsou obligatorně přítomni dva svědci¹²⁷. Svědci musejí být schopni plně vnímat a porozumět sňatečnému prohlášení, aby o něm mohli v případě pochybností podat svědeckví. Musejí být právně způsobilí a schopni se po obřadu podepsat do protokolu o vzniku manželství.¹²⁸

6.5.1. Tlumočník

Tlumočník je na náklady jednoho ze snoubenců přivolán k uzavření sňatku, pokud je jeden ze snoubenců neslyšící, němý anebo nemluví či nerozumí česky. Tlumočník je v tomto případě zákonnou podmínkou pro vznik sňatku. Pokud se sňatku účastní i on, je povinen podepsat protokol o vzniku manželství.

Tlumočníka vybere snoubenec z řad tlumočnicků, kteří jsou jmenováni ministrem spravedlnosti nebo předsedou krajského soudu. Pokud není takového tlumočníka, mohou vybrat jiného, který musí složit slib do rukou matrikáře.¹²⁹ Matrikář nemá žádné zákonné ustanovení o požadavcích na takového tlumočníka. Musí jeho slib přijmout, pokud není prokázáno, že není schopen tlumočit. Lze pouze presumovat, že roli tlumočníka nemůže přijmout osoba, jež by se dostala do střetu zájmů. Za takovou osobu lze považovat druhého snoubence, oddávajícího anebo matrikáře.¹³⁰

6.6. Protokol o uzavření manželství

Protokol je forma zápisu o uzavření manželství. Na jeho základě se provádí zápis do matriční knihy. Vzor protokolu je přílohou č. 17 prováděcí vyhlášky. V protokolu se uvede úřad, před kterým došlo k uzavření manželství, identifikační údaje o snoubencích a jejich rodičích, údaje o oddávajícím a matrikáři a prohlášení snoubenců. Údaje matrikář ověří z dokladů jemu předkládaných. Prohlášení se týká skutečnosti, že spolu vstupují do manželství, prohlášení o příjmení jejich, jejich společných dětí. Dále se uvedou údaje o svědcích, případném zmocněnci či tlumočníku, je-li jejich prostřednictvím uzavíráno manželství. Na konci je prostor pro podpisy osob uvedených v § 40 ZMPJ a pro technickou část potřeb matričního úřadu. Protokol podepisují manželé, svědci a oddávající, a pokud se obřadu účastní,

---

¹²⁷ § 656 odst. 2 NOZ

¹²⁸ GRONWALDTOVÁ WAGNEROVÁ, P., MORÁVKOVÁ, J.: *Statusové věci občanů*. ASPI, 2009, s. 121 - 122

¹²⁹ § 40 a 41 písm. b) ZMPJ

¹³⁰ GRONWALDTOVÁ WAGNEROVÁ, P., MORÁVKOVÁ, J.: *Statusové věci občanů*. ASPI, 2009, s. 116 - 117

tak tlumočnick. Matrikář se podepíše, je-li uzavírán občanský sňatek. Je-li obřad uzavírán zmocněncem, místo manžela protokol podepíše zmocněnec.¹³¹

6.6.1. Protokol o sňatku uzavřeném v ohrožení života

V případě přímého ohrožení života snoubence zašle obecní úřad matričnímu úřadu příslušném podle místa uzavření manželství protokol do tří pracovních dnů. Pokud bylo manželství uzavřeno pod českou vlajkou velitelem námořního plavidla, velitelem letadla, anebo před velitelem vojenské jednotky v cizině, a pokud je jeden ze snoubenců občanem České republiky, zašle se protokol bezodkladně zvláštní matrice. Pro tento případ jsou předkládané doklady omezeny na platný úřední průkaz a prohlášení, že jim nejsou známy okolnosti vylučující uzavření manželství. Dotazník k uzavření manželství předkládat vůbec nemusí. Pokud došlo k uzavření manželství v cizině, přiloží se zpráva lékaře o zdravotním stavu snoubence, a pokud ji nelze přiložit nahradí se prohlášením snoubence.¹³²

6.7. Zápis o uzavření manželství

Dle § 11 ZPMJ „je k zápisu o uzavření manželství příslušný matriční úřad, v jehož obvodu došlo k uzavření manželství“. K zápisům matričních skutečností, které se staly na cizím státním území, je příslušná zvláštní matrika Brno-střed a pro manželství uzavřené v ohrožení života matrika Praha 1.¹³³

Všechny listy svazku matriční knihy jsou předem očíslovány. Jeden zápis je uveden na dvou protilehlých stranách, které tvoří matriční list. Zápis provádí matrikář vlastnoručně dokumentárním inkoustem postupným vyplněním každého listu matriční knihy. Vodorovnou čarou se proškrtávají oddíly, které neexistují z objektivních důvodů. Příčnou čarou se proškrtává pouze oddíl „Záznamy a opravy před podpisem“. Nesmí se proškrtnout oddíl „, Dodatečné záznamy a opravy“, neboť tento oddíl se vyplňuje v případě skutečností zjištěných po zápisu v matriční knize.¹³⁴ V zápisu se uvede:

- i. datum a místo uzavření manželství,
- ii. identifikační údaje o muži a ženě, kterými jsou datum a místo narození, rodné číslo, osobní stav a státní občanství,

---

¹³¹ § 20 odst. 2 a § 40 ZMPJ

¹³² § 41 ZMPJ

¹³³ § 3 odst. 5 a § 41 odst. 1 písm. b) ZMPJ

¹³⁴ § 4 prováděcí vyhlášky

- iii. identifikační údaje o rodičích snoubenců, a sice jméno a příjmení a datum a místo narození,
- iv. dohoda manželů o příjmení,
- v. údaje o svědcích, tedy jméno a příjmení, rodné číslo, popřípadě datum a místo narození,
- vi. v závěru jsou uvedeny záznamy a opravy před podpisem, datum a podpis matrikáře a dodatečné záznamy a opravy.¹³⁵

Osobní stav je vyjádřen v jedné z následujících podob svobodný/á, ženatý/vdaná, partner/ka, vdovec/vdova, rozvedený/á, zánik partnerství.¹³⁶

6.8. Zápis do evidence ISEO

Evidence ISEO je informační systém evidence obyvatel. Matriční úřad zapisující vznik manželství do matriční knihy rovněž zaznamená tuto skutečnost prostřednictvím rozhraní Czech POINT@office do tří pracovních dnů ode dne, kdy k uzavření manželství došlo anebo kdy se o něm dozvěděl do ISEO.¹³⁷

6.9. Matriční doklad – oddací list

Matriční doklad je potvrzení vydávané občanům o skutečnostech zapsaných v matričních knihách. Obsahují pouze skutečnosti uvedené ve svazcích, případně vysvětlení či doplnění v bodu „poznámka“. Vystavené mohou být od okamžiku, kdy je zápis dané skutečnosti do matriční knihy uzavřen. Jsou základními veřejnými listinami. Vystavují se na předepsaném tiskopisu, který je přílohou prováděcí vyhlášky. Obsahují zvláštní zajišťovací prvky, aby byla zabezpečena jejich věrohodnost. Vystavují se buď pro potřeby uplatnění nároku fyzické osoby v cizině anebo proto, že tak stanoví zákon.

Oddací list vydává matrika ze zákona. Prokazuje se jím uzavření manželství. Vzorem oddacího listu je příloha č. 10 prováděcího předpisu. Doklad vystavuje matriční úřad, který provedl zápis do matriční knihy. Je osvědčením o uzavření manželství.

---

¹³⁵ Příloha č. 6 předpisu prováděcí vyhlášky

¹³⁶ GRONWALDTOVÁ WAGNEROVÁ, P., MORÁVKOVÁ, J.: *Statusové věci občanů*. ASPI, 2009, s. 124

¹³⁷ DAUBNEROVÁ, A.: *Matriční činnost po účinnosti nového občanského zákoníku*, Praha: Linde Praha a. s., 2013, s. 25

Vyplňuje se pomocí výpočetní techniky. Údaje tam zapsané musí být aktuální k datu zápisu. Kopie se založí do spisové dokumentace.¹³⁸

V oddacím listu se uvede:

- i. datum a místo uzavření manželství,
- ii. identifikační údaje o manželích,
- iii. jména a příjmení včetně rodných a rodná čísla rodičů manželů,
- iv. dohodu manželů o příjmení,
- v. datum, jméno, příjmení matrikáře jeho podpis a
- vi. označení matričního úřadu a otisk jeho razítka,
- vii. případně záznamy a opravy.¹³⁹

Za identifikační údaje o osobách manželů pro účely oddacího listu se považuje datum a místo narození manželů, jejich jméno a příjmení, včetně rodných příjmení, rodná čísla a osobní stav.

Dohoda manželů o příjmení obsahuje ustanovení o příjmení jejich, jejich společných dětí. Uvádí se příjmení jak v mužském, tak v ženském tvaru. Tato dohoda je podkladem pro další státní evidence, např. je na jejím základě vydáván nový občanský průkaz.¹⁴⁰

V položce záznamy a opravy se uvádějí zejména údaje o uzavření sňatku zástupcem, pravomocná rozhodnutí soudu o povolení uzavření sňatku osobě straší 16 let, vysvědčení o právní způsobilosti, osvědčení pro uzavření církevního sňatku.¹⁴¹

6.10. Právní následky

6.10.1. Postup u změn významných z hlediska dokladů manželů

Nastane-li u občana změna skutečností, je orgán provádějící sňatek povinen oddělit tu část občanského průkazu, ve které došlo ke změně. Manželé jsou pak povinni zažádat si o vydání nových dokladů. Tento postup v případě občanského průkazu, pokud dojde ke změně údajů tam zapsaných, se uplatní dle § 12 odst. 1 písm. a) zák. č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech, ve znění pozdějších předpisů.

---

¹³⁸ § 24 a násl. ZMPJ

¹³⁹ příloha č. 10 prováděcí vyhlášky

¹⁴⁰ § 30 ZMPJ

¹⁴¹ GRONWALDTOVÁ WAGNEROVÁ, P., MORÁVKOVÁ, J.: *Statusové věci občanů*. ASPI, 2009, s. 127 - 120

6.10.2. Osobní stav

Před uzavřením manželství mohou být snoubenci těchto osobních stavů: svobodný/á, vdovec/vdova, rozvedený/á, zánik partnerství. Po uzavření manželství dochází ke změně osobního stavu snoubenců na osobní stav: ženatý a vdaná.

6.10.3. Překážka manželství

Uzavřením manželství vzniká zákonná překážka uzavření dalšího manželství, popřípadě vstupu do registrovaného partnerství.¹⁴² Po uzavření občanského sňatku nemají církevní sňatky právní následky. Pokud byl uzavřen církevní sňatek, uzavřít občanský sňatek již nelze.¹⁴³

6.10.4. Svěprávnost

Snoubenec starší 16 let, který vstupoval do manželství se svolením soudu, okamžikem uzavření manželství nabývá plné svéprávnosti. Nabytou svéprávnost neztrácí ani v případě zániku manželství.¹⁴⁴

6.10.5. Domněnka otcovství

Uzavřením manželství začíná platit domněnka otcovství manžela matky narozeného dítěte. Dle § 776 NOZ narodí-li se dítě živé v době manželství a po něm do třetího dne, otcem dítěte je manžel matky. Dobou po manželství se myslí jednak doba po zániku manželství a dále poté, co byl manžel matky prohlášen za mrtvého, popřípadě nezvěstného.

6.10.6. Příjmení manželů

Zákon zná tři možnosti příjmení:

- i. rodné příjmení,
- ii. první příjmení,
- iii. připojované příjmení.

Rodné příjmení je příjmení, které má snoubenec zapsané v rodném listu a získal při narození, osvojení, určení otcovství nebo v souvislosti se změnou pohlaví.¹⁴⁵

---

¹⁴² § 674 NOZ

¹⁴³ § 670 NOZ

¹⁴⁴ § 30 odst. 2 NOZ

Prohlášení o přijetí snoubenců po vzniku manželství uvádějí v dotazníku a je zaznamenáno v protokolu o uzavření manželství.

Mohou nastat následující situace: manželé si ponechají své příjmení, dohodnou se na společném příjmení, příjmení jednoho ze snoubenců bude příjmením společným, avšak druhý snoubenec jej bude užívat na místě posledním, přičemž zákon povoluje pouze dvě příjmení.¹⁴⁶

Ponechají-li si snoubenci svá příjmení, připojí dohodu o příjmení jejich společných dětí. Učiní-li dohodu o společné příjmení, mohou učinit prohlášení před orgánem veřejné moci.¹⁴⁷ Prohlášení mohou manželé později učinit před kterýmkoliv matričním úřadem. Společné příjmení budou užívat i jejich nezletilé společné děti. Změna se vyznačí s uvedením data, od kterého je platná v poznámce oddacího listu.¹⁴⁸

Snoubenec může převzít příjmení druhého snoubence dvojím způsobem:

- i. snoubenec si nechá pouze příjmení druhého snoubence,
- ii. snoubenec si ponechá své příjmení a připojí k němu příjmení druhého snoubence.

Je-li v prvním případě přebírané příjmení tvořeno ze dvou, přebírá obě. Jako manželé jsou nositeli stejného příjmení.¹⁴⁹

V druhém případě se příjmení tvoří tak, že snoubenec si příjmení druhého snoubence přidá před své stávající. Má-li snoubenec již dvě příjmení, nechá si pouze jedno a to z nich, které bylo uváděno na prvním místě. Pokud by však žena chtěla užívat druhé ze dvou jmen majících před vstupem do manželství, musí před vstupem do manželství učinit prohlášení o užívání pouze jednoho z příjmení. Nemůže však nastat situace, že by si snoubenec ke zdvojení svého a snoubencova příjmení zvolil takové příjmení, které se již skládá ze dvou. Zákon povoluje užívání pouze dvou příjmení.¹⁵⁰

6.10.6.1. Příjmení v mužském tvaru

Postupem času je povoleno příjmení v mužském tvaru i pro ženy, a to pokud je žena cizinkou, má nebo bude mít trvalý pobyt v cizině, je-li manžel občanem cizího

---

¹⁴⁵ § 68 odst. 2 ZMPJ

¹⁴⁶ §660 NOZ

¹⁴⁷ § 661 NOZ

¹⁴⁸ § 70 odst. 4 ZMPJ

¹⁴⁹ § 70 odst. 1 písm. b) ZMPJ

¹⁵⁰ § 70 ZMPJ

státu nebo jde-li o občanku, která je jiné národnosti. Žena však musí podat žádost.¹⁵¹ Dle prováděcí vyhlášky se takové příjmení zapíše v matriční knize nejdříve v ženském tvaru a za lomítkem v mužském tvaru a v oddíle „Záznamy a opravy před podpisem“ se upřesní, které příjmení bude užívat. V oddacím listu se uvede pouze zvolené příjmení.¹⁵² Pro jejich dcery pak platí příjmení v přechýleném tvaru, nepodají-li rodiče žádost dle § 69 odst. 3 ZMPJ.

6.10.6.2. Příjmení v ženském tvaru

Příjmení žen se tvoří podle pravidel české mluvnické a to tak, že se přechyluje. Pro ženská příjmení se přidává koncovka „-ová“.¹⁵³

6.10.6.3. Stav, kdy nedojde k dohodě o příjmení

Nedohodnou-li se manželé na svých příjmeních, zapíše se do matriční knihy v kolonce „Dohoda manželů o příjmení – nezjištěno“.¹⁵⁴ Pak budou užívat svá příjmení z doby před uzavřením manželství.

Pokud se nedohodnou na příjmení společných dětí, rozhodne o nich soud. Pro zápis do matriční knihy a oddacího listu poslouží termín „nezjištěno“ a k soudu podá matriční úřad oznámení. Po doručení rozhodnutí soudu učiní matrikář dodatečný zápis a vydá nový oddací list.

---

¹⁵¹ § 69 odst. 2 ZMPJ

¹⁵² 34 odst. 2 prováděcí vyhlášky

¹⁵³ § 69 ZMPJ

¹⁵⁴ § 4 odst. 3 ZMPJ

7. Neplatnost a neexistence manželství

Jak již bylo dříve řečeno, vznik manželství je podmíněn zákonnými překážkami. Jejich nesplnění je sankcionováno tak, že manželství nevznikne a jedná se tzv. zdánlivé manželství (neexistenční) anebo je manželství prohlášeno za neplatné.

7.1. Zákonné překážky

Jedná se o nový formální název pro překážky uzavření manželství stanovené zákonem. Pro tyto překážky je možné následně prohlásit manželství za neplatné. Jedná se o následující případy:

- i. nedostatek věku a plné svéprávnosti,
- ii. omezená svéprávnost,
- iii. existence dříve uzavřeného a dosud trvajících manželství, registrovaného partnerství či jiného obdobného svazku uzavřeného v zahraničí,
- iv. příbuzenství mezi předky a potomky či mezi sourozenci,
- v. vztah poručenství, svěřeni do péče a pěstounství.¹⁵⁵

7.1.1. Překážka principu monogamie

Princip monogamie definuje český právní řád tak, že fyzická osoba uzavře v jedné době pouze jedno manželství, registrované partnerství anebo jiný obdobný svazek.¹⁵⁶

V případě porušení tohoto pravidla může dojít ke konvalidaci (zhojení existence zákonné překážky) manželství, pokud prvé manželství již zaniklo. Možné případy pro zánik manželství jsou v tomto případě smrt nebo prohlášení za mrtvého, rozvod anebo soudní rozhodnutí o neplatnosti či neexistenci manželství. Soud jej pak nemůže prohlásit za neplatné. Konvalidace nastává s účinky *ex nunc*.¹⁵⁷

---

¹⁵⁵ BĚLOHLÁVEK, A. J. a kol.: *Nový občanský zákoník. Srovnání dosavadní a nové občanskoprávní úpravy včetně předpisů souvisejících*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012, s. 239

¹⁵⁶ § 674 NOZ

¹⁵⁷ HRUŠÁKOVÁ, M. a kol.: *Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství. Komentář. 4. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 38

7.1.2. Překážka příbuzenského vztahu

Zákaz incestu je jedno z nejstarších pravidel. Výčet osob z hlediska incestu se historicky zužoval. Nyní se jedná o linii přímou a pobočnou. Pobočná linie může nastat až ve druhém stupni, kdy se jedná o sourozence.¹⁵⁸

Zákon hovoří o zákazu uzavření manželství mezi předky a potomky, sourozenci a osobami, jejichž vztah vznikl osvojením. NOZ dále zařadil do výčtu zakázaných sňatků vztah poručenský, svěřenecký a pěstounský.¹⁵⁹

U osvojení mohou nastat různé situace způsobující překážku uzavření manželství, jedná se o tyto případy:

- i. zákaz uzavření manželství mezi osvojencem a osvojitelem,
- ii. zákaz uzavření manželství mezi osvojencem a rodinou osvojitelovou,
- iii. zákaz uzavření manželství mezi osvojencem a jeho biologickou rodinou.

Mezi osvojencem a osvojitelem vzniká vztah jako mezi rodiči a dětmi. Je tedy pochopitelné, že není možný sňatek mezi osvojencem a osvojitelem jako ve vztahu rodiče s dítětem a ve vztahu mezi osvojencem a osvojitelovou rodinou, jako např. ve vztahu se sourozenci (dalšími potomky osvojitele) nebo prarodiči (rodiči osvojitele).

Jedná-li se o osvojení nezrušitelné, vznikne zde problém hlubšího rázu, neboť osvojitel se zapisuje do matriky namísto rodičů. Dle zákona sice zanikají jejich vzájemná práva a povinnost, avšak příbuzenský vztah nezanikne nikdy. Osvojenec o tomto vztahu nemusí vědět. Je tedy reálná možnost, že nastane situace, kdy si snoubenci vůbec nejsou vědomi svého příbuzenského vztahu a tato skutečnost vyjde najevo až při zápisu do matriční knihy.

Naopak lze předpokládat konvalidaci zákonné překážky u osvojitelského vztahu pro osvojení zrušitelné, kdy dojde k jeho zrušení soudem.

Dalším problémem je případ, kdy po uzavření manželství bylo soudem určeno otcovství, které vede ke vzniku příbuzenského vztahu mezi manželi.¹⁶⁰

---

¹⁵⁸ HRUŠÁKOVÁ, M. a kol.: *Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství. Komentář. 4. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2009, s. 39

¹⁵⁹ § 675 a 676 NOZ

¹⁶⁰ § 783 odst. 1 NOZ

Prohlásit manželství za neplatné lze i bez návrhu. Toto manželství nemůže v podstatě konvalidovat. Jedná se o překážku trvalou. Lze ji napravit pouze u vztahu zrušitelného osvojení rozhodnutím soudu anebo popřením otcovství.¹⁶¹

7.1.3. Překážka věku a plné svéprávnosti

Nový občanský zákoník pojednává v souvislosti se sňatečnou způsobilostí o překážce věku a sňatečné způsobilosti jako o pojmech které jdou ruku v ruce. Dovolím si proto připomenout základní pojmy, na kterých tato ustanovení leží.

7.1.3.1. Překážka věku

Obecně je tato podmínka splněna dovršením 18 roku věku, tj. nabytím zletilosti.

Nezletilý snoubenec, však může požádat soud o povolení uzavření manželství, pokud k tomu nasvědčují důležité důvody. Ve výroku pak soud přesně označí oba snoubence, kterým se povolení uděluje. Nezletilý snoubenec pak nabude zletilosti uzavřením sňatku s osobou označenou v rozhodnutí.

Bylo-li manželství uzavřeno osobou mladší 16 let je zdánlivé, protože tato osoba nemůže mít způsobilost k uzavření manželství ani s povolením soudu.

Byla-li jako snoubenec nezletilého v rozhodnutí soudu označena jiná osoba než, která manželství uzavřela, je to rovněž důvodem pro neplatnost manželství.

Pokud dojde k zániku manželství prohlášením jeho neplatnosti, manžel svou nabytou zletilost neztrácí.¹⁶²

Pokud bylo manželství uzavřeno osobou nezletilou nebo osobou, která není plně svéprávná a došlo k již naplnění manželství v tom smyslu, že bylo počato dítě, které se narodí živé, nelze již manželství prohlásit neplatné.¹⁶³ Lze předpokládat, že pro konvalidaci je rozhodné početí po uzavření manželství (nikoliv pokud snoubenka byla v jiném stavu při uzavírání manželství). Za neplatné jej nelze prohlásit ani v případech, že již zaniklo nebo došlo k nápravě.¹⁶⁴ Za nápravu se

---

¹⁶¹ BĚLOHLÁVEK, A. J. a kol. : *Nový občanský zákoník. Srovnání dosavadní a nové občanskoprávní úpravy včetně předpisů souvisejících*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012, s. 240

¹⁶² § 30 odst. 2 NOZ

¹⁶³ 683 NOZ

¹⁶⁴ BĚLOHLÁVEK, A. J. a kol. : *Nový občanský zákoník. Srovnání dosavadní a nové občanskoprávní úpravy včetně předpisů souvisejících*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012, s. 241

považuje např. pokud nezletilý manžel dovrší v průběhu manželství 18. roku (pro běh času).¹⁶⁵

7.1.3.2. Omezená svéprávnost

Pro naplnění účelu manželství je nezbytný i psychický stav v tom smyslu, že bude osoba schopna nést následky manželství.¹⁶⁶ Nový občanský zákoník se soustředí na svéprávnost z pohledu manželského. Konkretizuje podmínku pouze na zjištění „manželské svéprávnosti osoby“.¹⁶⁷

7.1.4. Vady právního úkonu

Předpokladem pro uzavření manželství jsou i náležitosti sňatečného proslovu jako právního úkonu, který má za následek vznik manželství. Vada právního úkonu je spatřována v nedostatku schopnosti vyjádřit vůli uzavřít manželství.¹⁶⁸

Za vady právního úkonu vzhledem k uzavření manželství se považuje projev vůle manžela o vstupu do manželství, který byl učiněn:

- i. pod nátlakem spočívajícím v užití násilí,
- ii. pod výhrůzkou užití násilí,
- iii. v důsledku omylu totožnosti snoubence anebo
- iv. důsledku omylu o povaze sňatečného jednání.

O snoubenci, který učinil projev vůle o vstupu do manželství pod některou z výše uvedených podmínek, lze říci, že byl ve zhoršeném postavení.¹⁶⁹ Na návrh snoubence, který byl ve zhoršeném postavení (nikoliv snoubence, který zavinil zhoršené postavení druhého snoubence), lze manželství prohlásit za neplatné. Návrh musí být učiněn v prekluzivní lhůtě jednoho roku ode dne, kdy manžel vzhledem k okolnostem tento návrh mohl učinit.¹⁷⁰

---

¹⁶⁵ HRUŠÁKOVÁ, M. a kol.: *Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství. Komentář. 4. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2009, s. 41 - 42

¹⁶⁶ HRUŠÁKOVÁ, M.; KRÁLÍČKOVÁ Z.: *České rodinné právo. 3. přepracované a doplněné vydání.* Doplněk, Brno 2006, s. 76

¹⁶⁷ § 673 NOZ

¹⁶⁸ RADVANOVÁ, S.; ZUKLÍNOVÁ, M.: *Kurs občanského práva – Instituty rodinného práva. 1. vydání.* Praha, C. H. Beck 1999, s. 18

¹⁶⁹ BĚLOHLÁVEK, A. J. a kol. : *Nový občanský zákoník. Srovnání dosavadní a nové občanskoprávní úpravy včetně předpisů souvisejících.* Plzeň: Aleš Čeněk, 2012, s. 242

¹⁷⁰ § 689 odst. 1 NOZ

7.2. Neplatné manželství (lat. Matrimonium nullum)

Jedná se o manželství, které vzniklo a má právní následky. Bylo uzavřeno přes existenci některé zákonné překážky.¹⁷¹ Neplatnost vyhláší soud. Do doby pravomocného rozhodnutí se manželství považuje za platné. Pokud je manželství prohlášeno za neplatné, hledí se na něj jako na neuzavřené.¹⁷² Soudní rozhodnutí je konstitutivní povahy s účinky ex tunc, tedy od okamžiku uzavření manželství.¹⁷³ Osobní statut manželů se vrací do doby před uzavřením manželství, např. u osob, které měly osobní statut před uzavřením manželství jako „svobodný/á“, získají tento statut zpět, a nikoliv statut „rozvedený/á“.¹⁷⁴

K podání návrhu k prohlášení manželství za neplatné je příslušný každý, kdo na tom má právní zájem.¹⁷⁵ Jedná-li se o zákonnou překážku vad právního úkonu, může návrh podat manžel, který byl ve zhoršeném postavení a to v prekluzivní lhůtě jednoho roku ode dne, kdy vzhledem k okolnostem tento návrh mohl podat anebo ode dne, kdy se o pravém stavu věci dozvěděl. Do jednoho roku mohou podat návrh i potomci manžela. Pro podání návrhu potomky je podmínka, že manžel návrh za svého života podal rovněž.

Soud manželství prohlásí za neplatné bez návrhu (ex offio) i v případě, že takové manželství již zaniklo, pro překážku:

- i. principu monogamie nebo
- ii. příbuzenského vztahu.¹⁷⁶

Může však nastat i skutečnost, že důvod pro neplatnost byl zhojen, došlo k nápravě, nebo již manželství zaniklo. Takové manželství již nelze prohlásit za neplatné. Dále nelze za neplatné prohlásit manželství uzavřené nezletilým nebo osobou, jež není plně právně svéprávná nebo jí byla svéprávnost v této oblasti omezena za podmínky, že manželství bylo naplněno a počali dítě, které se narodilo živé.¹⁷⁷

---

¹⁷¹ HRUŠÁKOVÁ, M. a kol.: *Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství. Komentář. 4. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2009, s. 71.

¹⁷² § 681 NOZ

¹⁷³ HRUŠÁKOVÁ, M. a kol.: *Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství. Komentář. 4. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2009, s. 71.

¹⁷⁴ DAUBNEROVÁ, A.: *Matriční činnost po účinnosti nového občanského zákoníku*, Praha: Linde Praha a. s., 2013, s. 36

¹⁷⁵ § 680 NOZ

¹⁷⁶ § 684 a 685 NOZ

¹⁷⁷ § 682 a 683 NOZ

7.2.1. Konvalidace neplatného manželství

Konvalidace je stav, kdy dojde k nápravě zákonné překážky, která by jinak způsobovala neplatnost manželství, pokud se tak stane před rozhodnutím soudu o neplatnosti manželství. Dojde ke zhojení zákonného nedostatku.¹⁷⁸ Dle § 682 NOZ nelze za neplatné prohlásit manželství, u něhož došlo k nápravě. Tudíž se dle § 681 NOZ považuje za platné.

Ke konvalidaci dochází zejména v případech:

- i. překážky principu monogamie, pokud prvé manželství zaniklo
- ii. překážky příbuzenského vztahu
  - a. u vztahu zrušitelného osvojení rozhodnutím soudu
  - b. anebo popřením otcovství
- iii. překážky věku a plné svéprávnosti
  - a. pokud nezletilý manžel dovrší v průběhu manželství 18 roku (pro běh času)
  - b. dodatečným povolením soudu¹⁷⁹
  - c. bylo-li v době manželství počato dítě, které se narodí živé.¹⁸⁰

7.2.2. Důsledky neplatnosti manželství

Jak již bylo řečeno, o neplatnosti manželství rozhoduje soud. Rozhodnutí soudu má účinky ex tunc.

Manželství je velice vážný institut a proto je potřeba vyřešit vztahy vzniklé v době jeho trvání. Jedná se o vztahy mezi rodiči a dětmi a majetkové vztahy.¹⁸¹ Obdobně se na ně užití zákonná ustanovení o poměrech rozvedených manželů. Nelze však uplatnit ustanovení o vyživovací povinnosti k rozvedenému manželovi. V případě vady právního úkonu zákon přiznává osobě, která jednala v dobré víře, zvýhodněné postavení.¹⁸²

---

¹⁷⁸ HRUŠÁKOVÁ, M.; KRÁLÍČKOVÁ Z.: *České rodinné právo. 3. přepracované a doplněné vydání*. Doplněk, Brno 2006, s. 79

¹⁷⁹ HRUŠÁKOVÁ, M. a kol.: *Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství. Komentář. 4. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 37 a násl.

¹⁸⁰ § 683 NOZ

HRUŠÁKOVÁ, M.; KRÁLÍČKOVÁ Z.: *České rodinné právo. 3. přepracované a doplněné vydání*. Doplněk, Brno 2006, s. 81

¹⁸² 686 NOZ

Osobní stav manželů se vrátí do stavu před uzavřením manželství. Může tedy nastat, že osoba sice již uzavřela manželství, avšak po jeho prohlášení za neplatné bude opět ve stavu „svobodný/á“.

Manželé budou mít opět příjmení z doby před uzavřením manželství.¹⁸³ Dohoda manželů o společném příjmení zaniká. Jejich děti stále nesou příjmení určené dohodou manželů pro jejich společné děti.¹⁸⁴

Dle § 5 odst. 1 písm. b) ZMPJ se do matriční knihy zapisuje rozhodnutí o prohlášení manželství za neplatné. Zápis matriční skutečnosti provede matrikář na základě pravomocného rozsudku soudu dle § 680 a násl. NOZ a § 371 písm. b) a násl. zák. č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních. Rovněž se zapíše, že manželé znovu nabývají příjmení z doby před uzavřením manželství.

O dětech manželů, jejichž manželství bylo prohlášené za neplatné, se rozhoduje soudem stejně jako v případě rozvodu manželů.¹⁸⁵ Jejich příjmení se nemění a nemění se ani jejich osobní stav. Stále platí domněnka otcovství manžela matky.¹⁸⁶

7.3. Manželství zdánlivé, neexistentní (non matrimonium)

Nový občanský zákoník neexistenci manželství pojímá širěji. Uvádí, že tento stav nastane, pokud vznikne absence jakékoliv náležitosti, na kterých je nutno ke vzniku manželství bezvýhradně trvat. Zákon uvádí náležitosti, na kterých je pro vznik manželství nutno bezvýhradně trvat v těchto oblastech:

- i. projev vůle o vzniku manželství,
- ii. ve sňatečném obřadu,
- iii. v souvislosti se sňatečným obřadem anebo
- iv. v případě církevního sňatku
  - a. uzavření sňatku před orgánem církve, který je k tomu oprávněn (neprovádí-li se sňatečný obřad v přímém ohrožení života snoubence),
  - b. osvědčení matričního úřadu, které není starší 6. měsíců.¹⁸⁷

¹⁸³ DAUBNEROVÁ, A.: *Matriční činnost po účinnosti nového občanského zákoníku*, Praha: Linde Praha a. s., 2013, s. 36

¹⁸⁴ HRUŠÁKOVÁ, M.; KRÁLÍČKOVÁ Z.: *České rodinné právo. 3. přepracované a doplněné vydání*. Doplněk, Brno 2006, s. 82

¹⁸⁵ § 686 odst. 1 NOZ

¹⁸⁶ HRUŠÁKOVÁ, M.; KRÁLÍČKOVÁ Z.: *České rodinné právo. 3. přepracované a doplněné vydání*. Doplněk, Brno 2006, s. 82

¹⁸⁷ § 677 a násl. NOZ

Jedná se o právní stav, kdy pro nesplnění nutné podmínky manželství dochází k neexistenci, tj. faktickému nevzniknutí manželství. Literatura přistupuje k takovému vzniku manželství fakticky jako neexistentnímu a tudíž nemůže dojít ani k rozhodnutí soudu. K určení soudu se přistoupí pouze v pochybnostech, zda tu manželství je anebo není. Rozhodnutí může soud vydat i bez návrhu. Takové rozhodnutí má pak deklaratorní povahu. Manželství tedy nemůže ani konvalidovat.

O neexistenci manželství jde v těch případech, kdy se nejedná o neplatnost manželství, a jsou splněny zákonné požadavky pro neexistenci. Jsou to např. případy, kdy manželství bylo uzavřeno osobami stejného pohlaví, osobou mladší 16 let nebo u církevního sňatku, u něhož chybělo osvědčení matričního úřadu (pokud se nejednalo o uzavření manželství v přímém ohrožení života snoubence).¹⁸⁸

7.3.1. Důsledky neexistence manželství

Majetkové vztahy osob, které uzavřely zdánlivé manželství, se posoudí jednotlivě podle své povahy. Vzhledem k situaci soud bude brát ohledy na toho z manželů, jež jednal v dobré víře a především na zájmy jejich společných dětí. Nelze též opomenout právní zájmy třetích osob, které rovněž jednaly v dobré víře, a proto nesmí přijít na újmu jejich oprávněné zájmy. Na tento stav se neuzijí ustanovení o rozvodu manželství, nýbrž ustanovení o bezdůvodném obohacení.¹⁸⁹

Na základě výše uvedeného lze dospět k závěru, že nebyly splněny podmínky pro vznik manželství, a tudíž k němu nemělo dojít. Tato skutečnost vede k domněnce, že nemělo být ani zapsáno v matriční knize. Zápis do knihy manželství nebude proveden, pokud budou nedostatky včas odhaleny matričním úřadem a fakticky se tedy zabrání uzavření sňatku. Pokud však k této chybě dojde a manželství bude uzavřeno, bude rovněž náležitě zapsáno do matriční knihy. Zápis o neexistenci manželství se pak provede na základě rozhodnutí soudu.

Opět se osobní stav manželů mění na osobní stav před uzavřením manželství. Oba manželé nesou příjmení, které měli při uzavírání manželství.¹⁹⁰

Nově soud neprodleně po určení, že manželství není, musí rozhodnout o otcovství ke společnému dítěti a právech a povinnostech obou rodičů k němu.

¹⁸⁸ HRUŠÁKOVÁ, M.; KRÁLÍČKOVÁ Z.: *České rodinné právo. 3. přepracované a doplněné vydání*. Doplněk, Brno 2006, s. 82 a násl.

¹⁸⁹ § 679 odst. 2 NOZ

¹⁹⁰ DAUBNEROVÁ, A.: *Matriční činnost po účinnosti nového občanského zákoníku*, Praha: Linde Praha a. s., 2013, s. 37

Ve věcech majetkových se postupuje obdobně jako v případech neplatnosti manželství.¹⁹¹

7.4. Oznamovací povinnost soudů

Soudy, správní úřady, obce a matriční úřady jsou povinny zasílat příslušnému matričnímu úřadu rozhodnutí o vydaných rozhodnutích, které mají vliv na matriční události a matriční skutečnosti zapisované do matričních knih ve lhůtě 30 dnů od právní moci rozsudku, včetně rozsudků o neplatnosti či neexistenci manželství. Zákonná lhůta vyjadřuje nutnost aktuálnosti matričních knih.¹⁹²

---

¹⁹¹ § 679 NOZ

¹⁹² § 83 ZMPJ

8. Sňatek ve zvláštních situacích

Kromě standardních forem, civilního a církevního sňatku, zákon umožňuje i jiné formy sňatku spojené se zvláštními situacemi. Za zvláštní situace jsou dle NOZ a ZMPJ považovány sňatky uzavřené v ohrožení života, v cizině anebo zástupcem. S těmito situacemi je spojeno buď zjednodušení uzavření sňatku anebo naopak na ně klade zvláštní požadavky.

8.1. Přímé ohrožení života

Je-li jeden ze snoubenců v přímém ohrožení života, zákon k uzavření sňatku povoluje zvláštní režim. Vstup do manželství se snaží snoubencům ulehčit. Jednak tím, že rozšiřuje výčet orgánů, které mohou přijmout sňatečně prohlášení a jednak tím, že pro tento druh sňatku předepisuje pouze minimum předkládaných dokladů.

Předpokladem možnosti uzavřít takový sňatek je, že alespoň jeden ze snoubenců musí být v ohrožení života v onu konkrétní chvíli. V těchto případech není třeba přítomnosti matrikáře a snoubenci nemusejí dokládat všechny jinak nezbytné doklady. NOZ dále rozšiřuje výčet orgánů, které mohou přijmout sňatečné prohlášení o další úřady stanovené jiným zákonem. Sňatek na území České republiky může být uzavřen kdekoliv bez přítomnosti matrikáře. Na jiném státním území může být uzavřen před velitelem námořního plavidla či letedla pod českou vlajkou, a pokud je alespoň jeden ze snoubenců občanem i velitelem české vojenské jednotky.¹⁹³

Manželství je uzavíráno bez předoddavkového řízení. Snoubenci nepředkládají žádné doklady, nežádají o vydání osvědčení ani vysvědčení. V případě náhlého ohrožení života se přistoupí ke sňatku. Snoubenci předloží pouze platný úřední průkaz, který je schopen prokázat jejich totožnost. Co se prohlášení týče, prohlašují pouze, že spolu vstupují do manželství, a že jim nejsou známy skutečnosti, které by odporovaly uzavření manželství.¹⁹⁴ Došlo-li k uzavření manželství v cizině, je zapotřebí přiložit vyjádření lékaře o zdravotním stavu manžela. Není-li možné jej obdržet, přiloží se prohlášení manžela.¹⁹⁵

---

¹⁹³ § 667 NOZ

¹⁹⁴ HRUŠÁKOVÁ, M. a kol.: *Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství. Komentář. 4. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2009, s. 27 - 28

¹⁹⁵ § 41 odst. 2 ZMPJ

8.1.1. Orgány oprávněné k přijetí sňatečného prohlášení

Pokud jde o změny v osobách oprávněných k přijetí sňatečného slibu v České republice, jsou rozšířeny o osoby úředníků zařazených do obecního úřadu, na kterémkoli místě. Výše uvedené orgány pro civilní sňatek i občanský sňatek mají oprávnění nadále. Vždy platí, že přednost mají orgány příslušné k sňatečnému prohlášení obecně. Je-li to možné, sňatečné prohlášení by měl přijmout starosta, místostarosta či pověřený orgán zastupitelstva, a není-li jich, mohou sňatečné prohlášení přijmout další osoby zákonem stanovené.

V cizině jej může přijmout i velitel námořního plavidla plujícího pod státní vlajkou České republiky či velitel letadla registrovaného v České republice bez ohledu na to, jestli jsou snoubenci českými občany. Možnost uzavření sňatku dvěma cizinci je novinkou. V případě tohoto sňatku je však oddávající povinen upozornit snoubence na skutečnost, že na území jejich domovského státu nemusí být jejich sňatek platný. Velitel jednotky České republiky může sňatečné prohlášení přijmout v cizině, pokud je alespoň jeden ze snoubenců český občan.

8.1.2. Protokol o uzavření sňatku v ohrožení života

O uzavření sňatku se sepiše protokol o uzavření manželství. V protokolu se uvedou:

- i. identifikační údaje o manželích, jimiž jsou rodná čísla, popřípadě datum a místo narození,
- ii. platné úřední průkazy manželů,
- iii. prohlášení manželů,
- iv. pro případy uzavření manželství v cizině vyjádření lékaře.

V případě sňatku na území České republiky se protokol o uzavření manželství zašle do tří pracovních dnů příslušnému matričnímu úřadu. V případě manželství uzavřeného v cizině se zašle bezodkladně. Je-li alespoň jeden ze snoubenců občanem, může se zvláštní matrice zaslat prostřednictvím zastupitelského úřadu. Na území České republiky se zašle přímo. Pokud jsou oba manželé cizinci, zašle se Úřadu městské části Praha 1. Nově je k této činnosti příslušná totiž tato matrika. Zápis do matriční knihy se provede na základě zaslání protokolu.¹⁹⁶

---

¹⁹⁶ § 41 ZMPJ

8.1.3. Předkládané doklady

Zákon stanoví, že snoubenci předkládají „platné úřední průkazy, kterými prokážou svou totožnost“¹⁹⁷. Snoubenci mohou předložit i jiný úřední průkaz než Občanský průkaz, např. pas. V případě cizinců by měly mít přednost doklady vícejazyčné. Nelze však opomenout případy, kdy se jedná o cizince, kteří jsou azylanty či uprchlíky. Zákon stanoví, že předložení dokladů, jejichž získání je spojeno s těžko překonatelnou překážkou, může orgán veřejné moci prominout.¹⁹⁸ Oddávajícího považujeme za orgán veřejné moci, i pokud je jím např. velitel v cizině. Azylanti a uprchlíci velice často nemají platné úřední doklady, a proto lze využít pravidlo prominutí dokladů a oddat je.¹⁹⁹

Další otázka je spojena s předložením osvědčení u církevního sňatku. Je velmi pravděpodobné, že snoubenci jej mít nebudou. Vydání osvědčení k uzavření církevního sňatku je předmětem správního řízení. Zákon stanoví jako povinnost k uzavření církevního sňatku předložení platného osvědčení.²⁰⁰ Domnívám se, že pokud jde o církevní sňatek, může být uzavřen před oprávněným orgánem církve k přijetí prohlášení o vstupu do manželství na kterémkoliv místě. Postupovat se bude stejně jako při uzavírání civilního sňatku v ohrožení života. Osvědčení k uzavření sňatku není potřeba. Jednak proto, že ani v případě civilního sňatku se předoddavkové řízení nekoná. A také proto, že osvědčení je „dokladem“ o výsledku předoddavkového řízení a jako takový může jeho předložení oprávněný orgán církve prominout.

Vzhledem k výše uvedeným problémům a požadavkům musí matrikář velice zvažovat, zda byly splněny všechny zákonem stanovené problémy. Snoubenci nemusejí předkládat v podstatě žádné doklady, a tak může být tohoto institutu velice snadno zneužito.

8.1.4. Exkurz do praxe

V praxi to tedy bude vypadat asi následovně. Dozví-li se velitel lodi plující pod českou vlajkou na území mimo hranice České republiky o osobě, která je v ohrožení života, je povinen učinit kroky k záchraně jejího života. Pokud tato osoba

---

¹⁹⁷ § 41 ZMPJ

¹⁹⁸ § 664 odst. 2 ZMPJ

¹⁹⁹ HRUŠÁKOVÁ, M. a kol.: *Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství. Komentář. 4. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2009, s. 27 - 28

²⁰⁰ § 666 odst. 1 NOZ

prohlásí, že chce vstoupit do manželství, přijme velitel lodi její prohlášení o vstupu do manželství. Je-li přítomen lékař, sepíše zprávu o zdravotním stavu snoubence, která se později připojí k protokolu. K uzavření sňatku předloží snoubenci doklady prokazující jejich totožnost. Občan České republiky bude přikládat zejména Občanský průkaz. Z průkazu totožnosti velitel lodi zjistí Jména a příjmení rodičů, jejich rodná čísla a údaje o dokladu totožnosti. Tyto informace zapíše do protokolu. Snoubenci jsou povinni prohlásit, že jim nejsou známy překážky uzavření sňatku. Rovněž tato skutečnost se v prohlášení uvede. Velitel lodi by měl do prohlášení zapsat i skutečnosti rozhodné pro zjištění, zda se opravdu jednalo o ohrožení života.

8.2. Zmocnění při uzavření manželství

Pokud existují důležité důvody, může být manželství uzavřeno zástupcem.²⁰¹ Důležité důvody zákon nijak nespecifikuje. Je na orgánu veřejné moci, aby posoudil, co je důležitým důvodem.

Pokud chce být jeden ze snoubenců zastoupen, musí podat žádost. Žádost podává snoubenec ke krajskému úřadu, v jehož správním obvodu má být manželství uzavřeno.²⁰² Projednání této žádosti je předmětem správního řízení, jehož výsledkem bude správní rozhodnutí. Pro rozhodnutí se užije správního uvážení. Na udělení povolení neexistuje právní nárok. Rozhodnutí správní orgán vydá do 30 dnů od zahájení řízení, a pokud se jedná o složitý případ, může být tato lhůta prodloužena o dalších 30 dnů²⁰³. Účastníky řízení budou oba snoubenci a budoucí možný zástupce. Všichni jsou hlavními účastníky.²⁰⁴ Rozhodnutí je doručováno všem. Mohou proti němu podat odvolání do 15. dnů ode dne doručení rozhodnutí²⁰⁵.

Snoubenci předloží krajskému úřadu doklady, které prokazují jejich způsobilost k uzavření manželství a další doklady stanovené zákonem a dále předloží žádost o povolení uzavřít manželství zmocněncem a písemnou plnou moc.²⁰⁶ Žádost o povolení musí být náležitě odůvodněna a musí z ní jasně vyplývat důležitý důvod k této formě uzavření sňatku.

---

²⁰¹ § 669 odst. 1

²⁰² § 38 odst. 1 ZMPJ

²⁰³ § 71 odst. 3 správního řádu

²⁰⁴ § 27 odst. 1 písm. a) a odst. 2 správního řádu

²⁰⁵ § 83 správního řádu

²⁰⁶ § 38 odst. 1 ZMPJ

Zastoupen může být při uzavírání manželství pouze jeden snoubenec.²⁰⁷ Zástupcem může být pouze fyzická osoba, která je zletilá a její způsobilost v této oblasti není omezená anebo plně svéprávná.²⁰⁸

Plná moc obsahuje specifické náležitosti. Má písemnou formu. Musí z ní být patrná totožnost obou snoubenců a zmocněnce, prohlášení o přijetí jak snoubenců, tak jejich společných dětí a to v ženském i mužském tvaru, že snoubencům nejsou známy překážky vstupu do manželství, že znají svůj zdravotní stav, a že zvážili své majetkové vztahy pro dobu po uzavření manželství. Za údaje osvědčující totožnost se považuje jméno a příjmení, popřípadě rodné příjmení, datum a místo narození, místo trvalého pobytu a rodná čísla. Musí být datována a podepsána s úředně ověřeným podpisem zmocnitele.²⁰⁹ Plná moc opravňuje zmocněnce uzavřít sňatek za zmocnitele jeho jménem a na jeho účet.²¹⁰

Nově je NOZ stanovena místní příslušnost a to tak, že povolení uděluje pouze krajský úřad podle místa matričního úřadu, před kterým dojde k uzavření manželství. Dále je zde novinkou, že již není stanovena povinnost, aby zmocněnec byl stejného pohlaví jako jím zastupovaný snoubenec. Dle důvodové zprávy totiž tento požadavek nemůže obstát. Byl zaveden zejména z estetického důvodu, aby obřad byl i v případě zástupce proveden osobami opačného pohlaví. Nově se však považuje za rozhodující, že jsou si obě pohlaví rovna.²¹¹

Souhlas zástupce snoubence je presumován. Pokud však nesouhlasí, může podat odvolání proti rozhodnutí krajského úřadu, jímž se udělil souhlas k uzavření manželství zástupcem. Plná moc může zaniknout odvoláním anebo smrtí zástupce či zastoupeného.²¹² Písemnou plnou moc může snoubenec odvolat. Odvolání je účinné, pokud se o něm dozví druhý snoubenec před jeho projevem vůle o vstupu do manželství.²¹³

Postup při uzavření manželství zástupcem bude dle výše uvedeného následující. Předoodavkové řízení tak probíhá stejně jako u standardního vzniku manželství.

---

²⁰⁷ § 669 odst. 1

²⁰⁸ § 38 odst. 3 ZMPJ

²⁰⁹ § 38 odst. 2 ZMPJ

²¹⁰ RADVANOVÁ, S.; ZUKLÍNOVÁ, M.: *Kurs občanského práva – Instituty rodinného práva*. 1. vydání. Praha, C. H. Beck 1999, s. 25

²¹¹ BĚLOHLÁVEK, A. J. a kol. : *Nový občanský zákoník. Srovnání dosavadní a nové občanskoprávní úpravy včetně předpisů souvisejících*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012, s. 238 - 239

²¹² DAUBNEROVÁ, A.: *Matriční činnost po účinnosti nového občanského zákoníku*, Praha: Linde Praha a. s., 2013, s. 25

²¹³ § 669 odst. 3 NOZ

Navíc dochází k podání žádosti, která je podána souhlasně snoubenci a budoucím zmocněncem. Snoubenci musí prokázat důležitý důvod, za který lze považovat např. dlouhodobou hospitalizaci v nemocnici. Správní orgán pak zkoumá právní způsobilost snoubenců k uzavření manželství, připojená prohlášení snoubenců a vážné důvody pro uzavření manželství zástupcem. Je-li vše v pořádku a správní orgán shledá důvody za vážné, vydá rozhodnutí o povolení uzavření sňatku zástupcem. Sňatečné prohlášení pak skládá snoubenec a za druhého snoubence zástupce. Navíc se předkládá pravomocné rozhodnutí o povolení uzavřít manželství zástupcem, plná moc, průkaz totožnosti zástupce, a pokud je zastoupený snoubenec cizinec, tak potvrzení o tom, že takto uzavřené manželství bude v jeho domovském státě uznáno za platné. Protokol o uzavření manželství namísto druhého snoubence podepíše rovněž zástupce. Zápis do matriční knihy se provede standardním způsobem a v oddíle „záznamy a opravy před podpisem“ se uvede pravomocné rozhodnutí o povolení krajského úřadu k uzavření manželství zmocněncem. Oddací list je vydán jako při uzavření sňatku samotnými snoubenci.

8.3. Sňatek v cizině

Uzavření sňatku v cizině může být provedeno třemi způsoby. Prvý z nich je uzavření sňatku v ohrožení života před velitelem lodi, letadla či vojenské jednotky České republiky, jak je uvedeno výše. Druhým je uzavření sňatku před orgánem cizího státu, kdy tyto sňatky podléhají zásadě locus regit actum, což znamená, že sňatek se uzavírá podle práva státu, na jehož území se uzavírá. Třetím je konzulární sňatek, kdy se snoubenci nemusejí podrobit cizímu právu, a sňatek je uzavřen podle českého práva.²¹⁴

8.3.1. Sňatek uzavřený před orgánem cizího státu

Je-li manželství uzavíráno v zahraničí, je vždy nutné posoudit, zda se jedná o uzavření sňatku dvou fyzických osob s občanstvím České republiky, či jednoho občana a cizince. Dále je nutné přezkoumat, dle kterého právního řádu se bude posuzovat právní způsobilost. V první řadě se na tyto vztahy užití mezinárodní úmluvy

---

²¹⁴ VESELÁ, R. a kol.: *Rodina a rodinné právo: Historie, současnost a perspektivy*. EUROLEX BOHEMIA s. r. o., 2003, s. 118 - 119

a není-li jich, tak kolizní normy. V právním řádu České republiky je kolizní normou rozhodnou pro tyto vztahy ZMPS.

Způsobilost osoby k uzavření manželství se řídí právem státu, jehož je snoubenec občanem (včetně podmínek platnosti). Forma uzavření manželství se řídí právním řádem státu, na jehož území se uzavírá sňatek.²¹⁵ Právním řádem státu, kde je manželství uzavíráno se rovněž řídí rozsah požadovaných dokladů a případných překladů či ověření, jichž je třeba. Nejčastějšími požadovanými doklady jsou doklady osvědčující totožnost snoubenců, matriční doklady a vysvědčení o právní způsobilosti občanů.

Jak je výše uvedeno, tak právní způsobilost k uzavření manželství je posuzována podle právního řádu státu, jehož je občanem. Pro cizí státy je nejjednodušším způsobem zjištění, zda podmínky byly splněny, že požadují předložení vysvědčení orgánu státu, jehož je snoubenec občanem. Pro matriční orgán domovského státu snoubence většinou nebývá problém tuto skutečnost ověřit a vysvědčení je vydáváno v několika jazycích, čímž zpravidla odpadá i podmínka překladu vysvědčení. I přes to však překlad může být požadován. Proto je nasnadě vždy si předem zjistit, zda bude požadován. O vydání vysvědčení v ČR je blíže pojednáváno v kapitole „8.3.3. Vysvědčení o právní způsobilosti k uzavření manželství“ této práce.

Pokud chtějí snoubenci uzavřít manželství v cizině, musí si zjistit následující:

- i. před jakým orgánem bude manželství uzavíráno,
- ii. jaké doklady budou předkládat,
- iii. jaká vyšší ověření bude orgán cizího státu vyžadovat, a pro které doklady jej bude potřeba,
- iv. zda je požadován překlad do úředního jazyka státu, na jehož manželství bude sňatek uzavřen a u kterých dokladů je požadován.²¹⁶

8.3.2. Konzulární sňatek

Konzulární sňatek je druh sňatku, kdy je manželství občana České republiky mimo naše území uzavíráno před diplomatickou misí nebo konzulárním úřadem České republiky (dále jen „zastupitelský úřad“).²¹⁷ V této oblasti je Česká republika vázána

---

²¹⁵ § 48 odst. 1 a 2 ZMPS

²¹⁶ <http://www.mvcr.cz/clanek/uzavreni-manzelstvi-statniho-obcana-ceske-republiky-nebo-bezdomovce-osoby-bez-statniho-obcanstvi-v-cizine.aspx>

²¹⁷ § 668 NOZ

Vídeňskou úmluvou o konzulárních stycích. Je jednou z nejvýznamnějších mnohostranných úmluv upravujících tuto problematiku. Na základě těchto smluv mohou zastupitelé ČR oddávat způsobem níže uvedeným.²¹⁸

Manželství uzavírané na zastupitelském úřadu v zahraničí, podléhá normám Českého právního řádu.²¹⁹

Tento druh sňatku může uzavřít občan České republiky nebo snoubenec bez státního občanství, kterému byl na našem území povolen trvalý pobyt. Snoubenci při uzavírání sňatku před zastupitelským úřadem předkládají všechny doklady (jako v České republice) navíc předloží vysvědčení o právní způsobilosti k uzavření manželství (dále jen „vysvědčení“).²²⁰

8.3.3. Vysvědčení o právní způsobilosti k uzavření manželství

Oprávněnými k podání žádosti jsou občané České republiky nebo snoubenec bez státního občanství, kterému byl na našem území povolen trvalý pobyt, případně jeho zplnomocněný zástupce. Pro žádost neexistuje předepsaný tiskopis. Jeho podobu stanoví úřad. Žádost se podává u matričního úřadu místně příslušného podle místa trvalého pobytu žadatele, popřípadě jeho posledního trvalého pobytu. Pokud trvalý pobyt na území České republiky nikdy neměl, je příslušný Úřad městské části Praha 1.²²¹ Spolu s žádostí žadatel předloží následující doklady:

- i. rodný list,
- ii. občanský průkaz, cestovní pas nebo povolení k pobytu,
- iii. výpis z evidence obyvatel a úřední doklad zdržuje-li se na území jiného státu,
- iv. doklad o ukončení předchozího manželství, popřípadě partnerství,
- v. doklad o užívaném příjmení.

K vydání vysvědčení žádající snoubenec předkládá rodný list a úřední průkaz prokazující jeho totožnost např. občanský průkaz, cestovní pas nebo povolení k pobytu. Dále si matriční úřad zjistí údaje o místu trvalého pobytu a o osobním stavu z evidence obyvatel. Pokud tyto informace nelze takto zjistit, protože se žadatel trvale zdržuje v cizině, předkládá úřední doklad o bydlišti a o osobním stavu. Je rovněž povinen

²¹⁸ GRONWALD TOVÁ WAGNEROVÁ, P., MORÁVKOVÁ, J.: *Statusové věci občanů*. ASPI, 2009, s. 130

²¹⁹ § 48 odst. 3 ZMPS

²²⁰ § 36 ZMJP

²²¹ § 45 ZMPJ

prokázat, že není vázán žádným jiným svazkem. K prokázání této skutečnosti slouží pravomocný rozsudek o rozvodu předchozího manželství nebo o zrušení partnerství, úmrtní list zemřelého manžela či partnera. Pokud není patrné z již předložených dokladů či existují-li nejasnosti v tom, zda snoubenec užívá příjmení ve správné podobě, předloží úřední doklad o správné podobě užívaného příjmení.

Snoubenec o vydání vysvědčení může požádat i prostřednictvím zmocněnce, pak je povinen předložit všechny výše uvedené doklady (včetně žádosti o vydání vysvědčení) spolu s úředně ověřeným podpisem na plné moci pro svého zmocněnce.²²²

Žádost se posoudí nejen z hlediska všech předložených dokladů a skutečností snoubenci předloženými. Je nutné ji detailně prozkoumat i z hlediska snoubenců. Je-li jeden ze snoubenců cizinec, vstoupí do tohoto vztahu přeshraniční prvek. Pak je nutné zkoumat, zda jsou v tomto směru uzavřené mezinárodní smlouvy zejména, není-li se státem, jehož je druhý snoubenec občanem, uzavřena úmluva, která by tento postup neumožňovala. Pokud by totiž i přes existenci takové smlouvy došlo k uzavření manželství, nebyl by sňatek v domovském státě druhého snoubence platný.²²³

Vysvědčení se vydává na základě žádosti, po předložení zákonem stanovených dokladů a ověření, zda byly splněny všechny podmínky. Jsou-li splněny zákonem stanovené podmínky, vzniká snoubenci právní nárok na vydání vysvědčení, a to bezodkladně. Pokud matriční úřad shledá, že podmínky splněny nebyly, vydá zamítavé rozhodnutí. Lhůta pro vydání tohoto rozhodnutí je 30 dnů a ve zvlášť složitých případech 60 dnů. Rozhodnutí je správním rozhodnutím, proti kterému může žadatel podat odvolání do 15 dnů ode dne jeho doručení. Za vydání vysvědčení se hradí správní poplatek ve výši 500,-- Kč.

Vysvědčení se vydává na tiskopise, který má zákonem jasně stanovené náležitosti. Je přílohou prováděcí vyhlášky.²²⁴ Je vícejazyčný. Údaje jsou v něm zapsány v češtině, angličtině, němčině a ruštině. Je platné po dobu 6. měsíců ode dne jeho vydání. Obsahuje tyto údaje:

- i. celé jméno a příjmení, případně i rodné příjmení,
- ii. datum a místo narození,
- iii. rodné číslo,
- iv. osobní stav,

---

²²² 46 odst. 2 a 3 ZMPJ

²²³ HENYCH, V.: *Zákon o matrikách, jménu a příjmení s poznámkami a souvisejícími předpisy*. Praha: IFEC, 2002, s. 118

²²⁴ příloha č. prováděcí vyhlášky

- v. údaj o místě trvalého pobytu,
- vi. státní občanství,
- vii. údaje prokazující způsobilost k uzavření manželství,
- viii. údaje o druhém snoubenci,
- ix. datum vydání, otisk úředního razítka, jméno, příjmení a podpis matrikáře.²²⁵

Údaje, které prokazují způsobilost snoubence k uzavření manželství, se posuzují podle právních předpisů ČR. V údajích o druhém snoubenci se uvede jeho plné jméno a příjmení, datum a místo narození a jeho místo trvalého pobytu. Je-li orgánem cizího státu požadováno vyšší ověření, bude vysvědčení ověřením dle § 28 ZMPJ opatřeno.²²⁶

8.4. Zápis do zvláštní matriky

Pokud neexistují pochyby o platnosti uzavřeného sňatku, zapisuje se sňatek uzavřený v cizině do zvláštní matriky Brno-střed anebo u sňatků uzavřených v ohrožení života na palubě lodi či letadla jak je uvedeno výše matrika Praha 1.

Zápis do zvláštní matriky se provádí na základě žádosti anebo z úřední povinnosti. Zvláštní matrika se matriční skutečnosti dozví na základě:

- i. dokladů zaslaných od matričního úřadu, krajského úřadu nebo zastupitelského úřadu, který obdržel oznámení spolu s doklady,
- ii. na základě cizozemského matričního dokladu zaslaného podle mezinárodní smlouvy.
- iii. dokladů zaslaných od orgánu státní moci,
- iv. protokolu o uzavření manželství v ohrožení života anebo
- v. od občana, který učinil prohlášení a předložil potřebné doklady.

Z úřední povinnosti je zapsán i sňatek, pokud zvláštní matrika obdržela podklady od cizozemského orgánu na základě mezinárodní smlouvy. Chybí-li některý z údajů zapisovaných do matriční knihy, může si je zvláštní matrika vyžádat přímo od tohoto orgánu. Překlady dokladů si zajišťuje zvláštní matrika sama. Pro ověření pravosti těchto údajů může vyžádat údaj o tom, kým byl doklad, ze kterého údaj plyne, vystaven. Lze též presumovat, pokud není stanoveno jinak, že ověřený a předložený

²²⁵ § 46 odst 1 ZMPJ

²²⁶ GRONWALDTOVÁ WAGNEROVÁ, P., MORÁVKOVÁ, J.: *Statusové věci občanů*. ASPI, 2009, s. 130 - 132

doklad od cizozemského orgánu má hodnotu veřejné listiny. Platí pro něj předpoklad pravosti.

V případě, že doklady osvědčující zahraniční matriční skutečnost obdrží správní úřady, soudy, státní zastupitelství a orgány územních samosprávných celků jsou povinny je bezodkladně zaslat zvláštní matrice.²²⁷

Žádost o zapsání do matriční knihy a vydání matričního dokladu může snoubenec podat u kteréhokoliv matričního úřadu nebo u krajského úřadu, u zastupitelského úřadu nebo přímo u zvláštní matriky. K žádosti se připojí cizozemský matriční doklad o matriční události, která je předmětem zápisu, popřípadě jiné listiny, které tuto skutečnost prokazují. Za účelem prokázání a ověření skutečností zapisovaných mohou být požadovány další doklady. Může totiž dojít k situaci, kdy cizozemský doklad neobsahuje všechny skutečnosti zapisované do české matriční knihy. Proto si matriční úřad vyžádá i další doklady, které jsou schopné prokázat skutečnosti neuvedené v cizozemském dokladu. Vždy se vychází z obsahu předkládaného dokladu nikoliv jeho názvu.

Zapisované události do matričních knih se týkají pouze občanů ČR. Musí být jednoznačně české občanství fyzické osoby v rozhodnou dobu. Pro zápis manželství, postačí občanství alespoň jednoho z manželů. Pro prokázání postačí občanský průkaz, cestovní doklad nebo vysvědčení o právní způsobilosti k uzavření manželství, neuplynulo-li od jeho vydání 6 měsíců.

Pokud je žádost předložena přímo zvláštní matrice, zápis se provede zde. Byla-li však žádost předložena jinde, vyhotoví úřad písemné oznámení o zapisovaných skutečnostech do matriční knihy a zašle jej s příloženými dokumenty zvláštní matrice.

Došlo-li k uzavření manželství v ohrožení života před velitelem lodi, letadla anebo vojenské jednotky pod českou vlajkou, pak se užije zjednodušeného zápisu. Zapsání do matriční knihy se provede na základě zápisu učiněného velitelem. Zápis musí obsahovat nezbytně nutné údaje, které se zaznamenávají o osobách snoubenců.²²⁸

8.5. Možné problémy v této oblasti

Pochybnosti o platnosti uzavřeného manželství nastávají zřídka. Dle mého názoru jsou nejpravděpodobnější případy, že mezinárodní úmluva přímo tento sňatek

---

²²⁷ § 43 a 44 ZMPJ

²²⁸ 43 ZMJP

uzavřít zakazuje. Tato situace může nastat, pokud byl sňatek českého občana uzavřen před cizozemským konzulárním úřadem. Tyto hlediska se posuzují dle § 48 odst. 2 ZMPS podle práva státu, na jehož území došlo. Je proto velice obtížné, aby matriční úřad sám posoudil tuto stránku věci. Učinit by tak mohl ve spolupráci s orgány státu, na jehož území došlo ke sňatku anebo s Ministerstvem vnitra.²²⁹

Pokud by matriční orgán dospěl k tomu, že manželství není platné, stejně by měl zákonnou povinnost zapsat jej do matriční knihy a vystavit oddací list. Matriční úřad nemá pravomoc prohlásit manželství za neplatné ani neexistentní. Domnívám se tedy, že by, jak mu zákon ukládá, matriční událost řádně zapsal a vydal oddací list. Zároveň by však podal návrh k soudu na určení, zda je manželství platné.

Dva občané České republiky mohou dle konzulárních úmluv uzavřít sňatek na konzulárním či zastupitelském úřadu České republiky. Nikoliv však na zastupitelském úřadu jiného státu. Pokud by občan našeho státu uzavřel sňatek s cizincem na jeho konzulárním úřadu na území státu třetího, pak by posouzení platnosti náleželo dle zásady locus regit actum na orgánu státu konzulárního úřadu. Pokud by tento sňatek byl uznán, je platný i v České republice. V úmluvách může být vyhrazeno, že na konzulárním úřadě smí být uzavřen pouze sňatek občanů konzulárního státu. V tomto případě by byl sňatek neplatný.

Ke zneužití institutu manželství může dojít, pokud cizinec bude chtít nabýt českého občanství. Z českého občanství plyne několik výhod např. získání povolení k pobytu, k zaměstnání, ale také možnost studia bez nutnosti placení úhrady za studium. Manželství je zakládáno za účelem založení rodiny, a tak je důležité poskytnout mu plnou ochranu, i pokud je uzavřeno s cizincem.²³⁰ Avšak zneužití je nutno potrestat. Zák. č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů spojuje s obcházením zákona s cílem získat povolení k trvalému pobytu, s neudělení či odebrání povolení k pobytu na území české republiky. Zneužití tohoto sňatku se může projevit v matriční oblasti jako vznik neplatného manželství.

Dle judikatury je nutné účelovost uzavřeného sňatku pro získání českého občanství posuzovat po dobu celého správního řízení. Předmětem posouzení je, zda manželství plní svou funkci. Komise Ministerstva vnitra pro rozhodování ve věcech pobytu cizinců (dále jen „komise“), tak naplnění funkce měla posoudit až do skončení

²²⁹ HENYCH, V.: *Zákon o matrikách, jménu a příjmení s poznámkami a souvisejícími předpisy*. Praha: IFEK, 2002, s. 50

²³⁰ KRÁLÍČKOVÁ, Z.: *Právní aspekty spekulativních sňatků s cizinci*. Právní rozhledy, Praha: Beck, 2000, roč. 8, č. 6, s. 246-250

odvolacího správního řízení. Komise dospěla k názoru, že sňatek A. E. E. je pouze formální s cílem získání povolení k pobytu na území ČR, a tudíž mu byla zamítnuta žádost k přechodnému pobytu. Předmětem sporu u Městského soudu v Praze byla námitka, že mu účelovost tohoto sňatku nebyla prokázána, a že to považuje za zásah do jeho osobních práv. Městský soud vyslovil názor, že rodinné vazby žalobce nemají ve skutečnosti reálný podklad, a proto nemohlo dojít k zásahu do jeho rodinného a soukromého života, a žalobu zamítl. Stěžovatel u Nejvyššího správního soudu namítl, že s postupem orgánů naprosto nesouhlasí. Jeho manželka byla ve výkonu trestu, avšak spolu byli v nepřetržitém kontaktu a navrhovatel prošel za účelem prohloubení vztahů kurzem českého jazyka. Dále rozporoval výsledek výslechu správního orgánu jeho ženy ve výkonu trestu, neboť z něj vyplývá, že k manželovi zaujala zamítavé stanovisko, avšak jejich reálný vztah byl dobrý. Stěžovatel se proto domnívá, že výslech neproběhl za normálních podmínek. Dále uvádí, že byla porušena práva jemu garantovaná EU zejména ve smyslu směrnice Rady 2004/38/ES o právu občanů Evropské Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států, neboť je považován za občana „druhé kategorie“, ačkoliv na území ČR má rodinu, kterou chce zabezpečit. Na našem území se již sžil a má zde silné vazby.

Odvolací správní orgán i soud vycházel ze skutkového stavu v době správního řízení v prvním stupni, kdy manželka ve výkonu trestu potvrdila účelovost uzavřeného sňatku, neboť jí za něj byla přislíbena finanční hotovost. Námitka o neuvědomení stěžovatele o výslechu jeho ženy je nepřijatelná, neboť jí uplatnil až v kasační stížnosti.

Městský soud se nezabýval korespondencí předloženou stěžovatelem již při správním řízení, čímž dle názoru Nejvyššího správního soudu neprojednal žalobu, což odporuje zásadám spravedlivého procesu. Rozhodující skutkový a právní vztah je do doby vydání konečného správního rozhodnutí, tudíž se Městský soud měl zabývat korespondencí předloženou v odvolacím správním řízení. Nejvyšší správní soud na základě těchto zjištění rozsudek Městského soudu v Praze zrušil a věc mu vrátil k novému projednání.²³¹

---

²³¹ Rozhodnutí nejvyššího správního soudu ČR ze dne 31.08.2012, sp. zn. 5 As 104/2011 - 102

9. Závěr

Institut uzavření manželství podléhá dvojí rovině právní úpravy: veřejnoprávní a soukromoprávní. Soukromoprávní stránka stanoví obecný rámec jako norma *lex generalis* a veřejnoprávní stránka stanoví konkrétní úpravu průběhu uzavření sňatku formou *norem lex specialis*.

Institut manželství je v naší společnosti velmi důležitým z pohledu rodinně-právního a majetko-právního, proto má stát nejvyšší zájem na jeho úpravě. Stanoví, jak požadavky na průběh sňatku, tak na osoby snoubenců. Do jisté míry je správním orgánům na úseku matrik svěřena moc zhodnotit splnění těchto požadavků. V případě nesplnění některého z požadavků, je soudní moci vyhrazena možnost prohlásit uzavřené manželství za neplatné či neexistentní.

Tato práce pojednává zejména o průběhu uzavření manželství, orgánech příslušných k přijetí sňatečného prohlášení a požadavcích na osoby snoubenců. Sňatek může být uzavřen formou církevní anebo civilní. Právní normy kladou na oba druhy sňatku podobné nároky, avšak lze nalézt i rozdíly jako např. v osobách oddávajících a přednostně v požadavku předložení osvědčení k uzavření manželství u církevního sňatku. Sama církev může stanovit i další pravidla pro uzavírání manželství. Pravidla církve musí být v souladu s právní úpravou. V životě snoubenců mohou nastat situace, kdy nebude moci sňatečný obřad proběhnout řádným způsobem. Pro tyto situace jsou zákonem stanoveny zvláštní případy uzavření sňatku. Jsou jimi: uzavření sňatku v ohrožení života snoubence, uzavření sňatku v zastoupení či uzavření sňatku na jiném státním území než na území České republiky. Do jisté míry lze za zvláštní situaci považovat i uzavření manželství nezletilou osobou starší 16 let. Uzavření sňatku takového snoubence předchází vydání rozhodnutí soudu o povolení uzavření sňatku.

Domnívám se, že právní úprava České republiky plně pojímá rozmanitost možných situací při uzavírání sňatku.

Seznam použité literatury:

Literatura:

A. Knižní:

BĚLOHLÁVEK, A. J. a kol. : *Nový občanský zákoník. Srovnání dosavadní a nové občanskoprávní úpravy včetně předpisů souvisejících.* Plzeň: Aleš Čeněk, 2012, ISBN 978-80-7380-413-8.

DAUBNEROVÁ, A.: *Matriční činnost po účinnosti nového občanského zákoníku,* Praha: Linde Praha a. s., 2013, ISBN 978-80-7201-930-4.

GRONWALDTOVÁ WAGNEROVÁ, P., MORÁVKOVÁ, J.: *Statusové věci občanů.* ASPI, 2009, ISBN 978-80-7357-447-5.

HENDRYCH D. a kol.: *Právní slovník. 2. rozšířené vydání.* Praha: C. H. Beck, 2003, ISBN 80-7179-740-5.

HENDRYCH, D. a kol.: *Správní právo. Obecní část. 8. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2012, ISBN 978-80-7179-254-3.

HENYCH, V.: *Zákon o matrikách, jménu a příjmení s poznámkami a souvisejícími předpisy.* Praha: IFEC, 2002, ISBN 978-80-7201-930-4.

HOLUB, M., NOVÁ, H.: *Zákon o rodině: komentář a předpisy související. 6. vydání.* Linde: Praha, 2004, ISBN 80-7201-451-X.

HRDINA, A.: *Kanonické právo. Dějiny pramenů, teorie, platné právo.* Plzeň: Aleš Čeněk, 2011, ISBN 978-80-7380-152-6.

HRUŠÁKOVÁ, M. a kol.: *Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství. Komentář. 4. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2009, ISBN 978-80-7400-061-4.

HRUŠÁKOVÁ, M.; KRÁLÍČKOVÁ Z.: *České rodinné právo. 3. přepracované a doplněné vydání.* Doplněk, Brno 2006, ISBN 80-7239-192-5.

RADVANOVÁ, S.; ZUKLÍNOVÁ, M.: *Kurs občanského práva – Instituty rodinného práva. 1. vydání.* Praha, C. H. Beck 1999, ISBN 80-7179-182-2.

VESELÁ, R. a kol.: *Rodina a rodinné právo: Historie, současnost a perspektivy.* EUROLEX BOHEMIA s. r. o., 2003, ISBN 80-8643248-3.

B. Časopisecká:

POTĚŠIL., L.: *Správní řád a nový občanský zákoník*. Právní rozhledy: časopis pro všechna právní odvětví. Praha: C. H. Beck, 2013, roč. 21, 13-14, s. 499 - 503. ISSN 1210-6410

KRÁLÍČKOVÁ, Z.: *Právní aspekty spekulativních sňatků s cizinci*. Právní rozhledy: časopis pro všechna právní odvětví, Praha: Beck, 2000, roč. 8, č. 6, s. 246-250. ISSN 1210-6410.

Právní předpisy:

Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky ve znění pozdějších předpisů

Zákon. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Zákon. č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních

Zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů

Zákon. č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém

Zákon. č. 500/2004 Sb., správní řád ve znění pozdějších předpisů

Zákon. č. 255/2012 Sb., o kontrole

Zákon č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů (zákon o církvích a náboženských společnostech)

Zákon. č. 115/2006 Sb., zák. o registrovaném partnerství ve znění pozdějších předpisů

Zákon. č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích ve znění pozdějších předpisů

Předpis č. 207/2001 Sb., vyhláška Ministerstva vnitra, kterou se provádí zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů

Vyhláška č. 124/1968 Sb. ministra zahraničních věcí o Úmluvě o souhlasu k manželství, nejnižším věku pro uzavření manželství a registraci manželství

Judikatura:

Rozhodnutí nejvyššího správního soudu ČR ze dne 30.06.2004, sp. zn. 4 As 52/2004 – 77

Rozhodnutí nejvyššího správního soudu ČR ze dne 31.08.2012, sp. zn. 5 As 104/2011 – 102

Internetové zdroje:

eGovernment pro začátečníky i pokročilé: *IS evidence obyvatel, ISEO* [online]. [Cit. 12-01-2014], dostupné z:

http://www.egonov.cz/seznamy/slovnicek/is-evidence-obyvatel_6.html

Ministerstvo vnitra ČR: *Uzavření manželství státního občana České republiky nebo bezdomovce (osoby bez státního občanství) v cizině* [online]. [Cit. 05-02-2014], dostupné z:

<http://www.mvcr.cz/clanek/uzavreni-manzelstvi-statniho-obcana-ceske-republiky-nebo-bezdomovce-osoby-bez-statniho-obcanstvi-v-cizine.aspx>

Cizojazyčné Resumé

The Institute of contracting marriage is led by two levels of law: public and private law. There is common frame as norm *lex generalis* in private level of law. And Public level of this law says concrete legislation about process of marriage contract (norm *lex specialis*).

From family law and property law point of view, the marriage institute is very important. That is the reason, why the state is interested in its legislation. The state determines requirements on marriage contract and also on engaged couple. Pretty power to appreciate these requirements also belongs to Administrative system. Judicial comity has got a power to defeasance the marriage or claims the marriage non-existing.

This diploma mainly deals with marriage contract. It is also about the body of marriage institution and requirements on engaged couple. It is known that the marriage can be closed in ecclesiastical or civil way. Rules of law are similar in both ways. Although there are little differences: for example in wedding registrar. Preferably, there is certification needed in ecclesiastical ceremony. Church alone can define other rules for solemnization of marriage. The church rules have to comply with legislation.

In life of engaged couple, there can some special situations appear, when the wedding cannot go in normal way. For example: marriage in life-threat of one betrothed, marriage per procuration, marriage closed on other national territory than Czech Republic's. One of the special situation for solemnization of marriage can also happen when one of engaged is younger than 16. In this case, the permission is needed.

I think the legislation of the Czech Republic covers diversity of possible situations entering into marriage.